

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Katedra politologie

**Vnitřní struktura hnutí ANO a proměna stanov po
celostátním sněmu 2017**

Bakalářská práce

Autor práce: **Sára Beránková**

Studijní program: **Politologie**

Vedoucí práce: **PhDr. Kamil Švec, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2018**

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. května 2018

Sára Beránková

Bibliografický záznam

BERÁNKOVÁ, Sára. *Vnitřní struktura hnutí ANO a proměna stanov po celostátním sněmu 2017*. Praha, 2018. 61 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Politologických studií. Katedra Politologie. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Kamil Švec, Ph.D.

Rozsah práce: 96 944 znaků včetně mezer

Anotace

Tato bakalářská práce se věnuje politickému hnutí ANO a jeho vnitřní struktuře. Práce si klade za cíl zjistit, jak fungují jednotlivé organizační složky strany podle platných stranických stanov a jakou roli v nich má předseda a zakladatel hnutí ANO Andrej Babiš. První kapitola teoretické části se věnuje vývojové typologii politických stran s důrazem na nový model business-firm-party, jehož autory jsou Jonathan Hopkin a Caterina Paolucci. Na tuto klasifikaci navazuje v další kapitole teorie stranických systémů podle Giovanniho Sartoriho. Pro správné zasazení a pochopení českého stranického systému do kontextu, je v následující kapitole popsán jeho vývoj od roku 1989 až po současnost. Důležitou součástí teoretické části je i zákonné vymezení vzniku a fungování politických stran a hnutí v České republice, kde je důraz kladen na ustanovení členství a zásady, které musí být součástí všech stanov. V analytické části je na začátku stručně představeno hnutí ANO, jeho vznik a vývoj. V další kapitole jsou představeny veškeré povinné předpisy, které hnutí má a podrobně zanalyzované jejich změny, které vedly k upevnění moci jeho vedení. Součástí stanov je i vymezení stranických orgánů a jejich pravomocí, čemuž se věnuje následující kapitola. Ze zjištěných poznatků je pak na hnutí ANO aplikován model obchodní strany, z něhož vychází, že navzdory tomu, že se nejedná o ideální naplnění všech kritérií, typologicky nejvíce odpovídá právě tomuto konceptu.

Annotation

This bachelor thesis deals with the political party ANO and its internal structure. The aim of the thesis is to find out, how the individual organizational components of the party are functioning according to the valid party statutes and what role they have the chair and the founder of the political party ANO Andrej Babiš. The first chapter of the theoretical part focuses on the developmental typology of political parties, with an emphasis on the new business-firm-party model, whose authors are Jonathan Hopkin and Caterina Paolucci. This classification is followed in the next chapter by the theory of the party systems, according to Giovanni Sartori. In order to correctly fit the Czech party system into context, the following chapter describes its evolution from 1989 to the present. An important part of the theoretical part is the legal definition of the establishment and functioning of political parties and movements in the Czech Republic. The emphasis is on the provision of membership and

principles, which must be part of all statutes. In the analytical part, the political party ANO, its origin, and development, is briefly introduced at the beginning. In the next chapter, all mandatory regulations and its changes were analyzed in detail. The statutes also include the definition of party bodies and their powers, as discussed in the following chapter. From the findings, the political party ANO is applied to the model of the business party. The conclusion says, that the movement fits this type of party the most, although it is not ideal fulfillment of all the criteria.

Klíčová slova

ANO 2011, politické hnutí, business-firm-party, stranický systém, Zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích, stanov, Andrej Babiš

Keywords

ANO 2011, political party, business-firm-party, party system, Law on Associations in political parties and political movements, statutes, Andrej Babis

Title

Internal structure of the political party ANO and the change of statutes after the national congress 2017

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Kamilu Švecovi, Ph.D. za cenné rady, vstřícný přístup a ochotu při konzultacích.

Obsah

Úvod	2
1. Teorie politických stran	7
1. 1. Vývojová typologie stran	7
1. 2. Business-firm party	8
2. Teorie stranického systému	11
2. 1. Typologie stranického systému podle G. Sartoriho	11
2. 1. 1. Umírněný pluralismus.....	13
2. 1. 2. Polarizovaný (extrémní) pluralismus.....	13
3. Vývoj českého stranictví po roce 1989	14
4. Právní vymezení vzniku a činnosti politických stran	18
4. 1. Vznik strany	20
4. 2. Členství v politické straně	21
5. Vznik a vývoj hnutí ANO.....	23
5. 1. Předpisy hnutí.....	25
5. 1. 1. Etický kodex	25
5. 1. 2. Morální kodex hnutí.....	26
5. 1. 3. Stanovy hnutí ANO	28
5. 2. Vnitřní struktura hnutí ANO	30
5. 2. 1. Členství v hnutí.....	30
5. 2. 2. Organizační struktura a orgány hnutí.....	34
5. 2. 3. Role lídra hnutí	37
5. 3. ANO podle modelu business-firm party	41
Závěr.....	46
Summary.....	49
Použité zdroje	50
Teze závěrečné bakalářské práce.....	58

Úvod

Vývoj podoby českého stranictví se po fázi obnovování, rozpadání a slučování od druhé poloviny 90.let zjednodušil a ustálil, čímž se vytvořila základní podoba stranického systému pro další desetiletí.¹ Počet stran se po volbách v roce 1996 zredukoval a strany se začaly postupně rozdělovat na levice a pravici. V následujících letech se pak u moci střídaly dvě tehdy nejsilnější strany ČSSD a ODS. Obě strany si však v průběhu tohoto období prošly krizemi, které přispěly k otřesu dosud zdánlivě fungujícího stranického systému České republiky. To dokazuje i nízký podíl propadlých hlasů, jenž můžeme zpozorovat mezi léty 1996–2010. Tento jev poukazuje na absenci poptávky voličů po mimo sněmovních stranách či jejich zcela nových konceptech. V době, kdy na politické scéně působily strany tradiční, by nové formy stran neměly příliš velký prostor, vzhledem k minimálnímu zájmu občanské společnosti. Dá se tedy hovořit o českém stranickém systému, jako o systému pěti stran, jak jej popsali autoři Charvát a Just: *Krise politického stranictví a noví straničtí aktéři v české politice*.²

Ačkoliv působí politické hnutí ANO 2011 (ANO)³ na politické scéně již šestým rokem⁴, stále se řadí k nově působícím politickým aktérům. Pro svůj vstup do politiky využilo hnutí ANO komplikované politické situace, způsobené nestabilní vládou tvořenou koalicí stran ODS, TOP09 a Věcí veřejných vedenou Petrem Nečasem.⁵ Nespokojenosti společnosti s vedením státu využil zakladatel hnutí ANO Andrej Babiš, který v roce 2011 začal mediálně kritizovat neschopnost vládní koalice. Jednal tak se snahou oslabit jejich důvěryhodnost a získat si přízeň voličů pro nadcházející volby. Hlavním tématem Babišovy kritiky byla systémová korupce vládních činitelů ve státní správě, proti které chtěl podnikatel slovenského původu bojovat. Ve své výzvě, rovněž z roku 2011, vyzval občany k podpoře a připojení se k nově vznikající iniciativě Akce nespokojených občanů (zkráceně ANO 2011). Tyto důvody vedly k posílení fenoménu vzniku protestních stran, které na nevoli občanů

¹ CHARVÁT, Jakub a Petr JUST. *Krise politického stranictví a noví straničtí aktéři v české politice*. Praha: Metropolitan University Prague Press. 2016.. ISBN 978-80-87956-47-2. str. 9

² Tamtéž, s. 44

³ Oficiální zkratka politického hnutí uvedena v seznamu politických stran a hnutí MVČR. Ministerstvo vnitra České republiky [online] [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politickych-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368

⁴ Datováno k roku 2018

⁵ Vláda Petra Nečase byla již 11. v pořadí samostatné České republiky od roku 1993. Jmenování vlády proběhlo 13. července 2010, nedlouho na to ale začali prosakovat vnitřní rozpře uvnitř strany Věcí veřejných, kdy se do médií dostaly informace o nejasném financování strany tehdejšími předsedou Vítem Bárto. Vládu však provázely mnohé další kauzy. Premiér Petr Nečas podal po vleklých krizích v červnu roku 2013 demisi do rukou prezidenta republiky.

získávají stále větší popularitu. Od roku 2010, kdy se do sněmovních voleb zapojila staronová strana Věci veřejné,⁶ můžeme poprvé v českém stranickém systému zpozorovat nastupující trend nového typu politických stran, business-firm strany.

Hnutí ANO je od úspěchu v roce 2013 jeden z nejsledovanějších subjektů na české politické scéně. Bakalářská práce se bude zabývat touto organizací a jejím vnitřním uspořádáním, které je dáno základním předpisem – stanovami strany. Stanovy hnutí ANO se od jejího založení až doposud po několika stranických sněmech proměnily, což dává zapravdu tvrzením o přílišném zasahování předsednictva do fungování organizace. Otázky, kterými se práce bude zabývat, jsou: *Do jaké míry je toto politické hnutí ve své struktuře demokratické? Jaké pravomoci mají řadoví členové hnutí a jak velkou roli při stranickém rozhodování má Andrej Babiš?*

Cílem bakalářské práce je na základě dokumentové analýzy zjistit, jaká je vnitřní organizace zkoumaného uskupení a zda je tato forma stranického fungování stále v demokratické rovině. Pro dosažení vymezeného cíle se bude práce zabývat analýzou, jenž představuje podrobný rozbor jednotlivých předpisů a zásad, které jsou dány jednak tedy stanovami, ale také vnitřními kodexy (etickým a morálním), vztahující se na všechny členy organizace. Bakalářská práce je jedno-případovou studií a je při jejím zpracování používána také metoda dedukce, tedy obecné poznatky, získané v teoretické části, budou aplikovány na konkrétní případ-hnutí ANO. Hlavním předmětem zkoumání je jeho vnitřní fungování a prezentace navenek. Teoretická část a její podkapitoly se budou opírat o odborné publikace a články, věnující se typologií stran a stranických systémů. Při rozboru stanov politických stran budou informace vycházet z právní úpravy platné v zákoně o politických stranách a politických hnutích. Analytická část bude vycházet zejména z oficiálních stránek hnutí, mediálních výstupů členů hnutí ANO či osobním blogem Andreje Babiše. Veškeré dokumenty, týkající se strany jsou dostupné na oficiálním webu hnutí.⁷

Vysoká míra nespokojenosti s politickou situací byla hlavním tématem v boji o přízeň voličů před volbami v roce 2013, do kterých hnutí ANO vstupovalo jako nováček. S heslem „Ano, bude líp“ vstoupilo do předvolební kampaně, kde občanům slíbilo výměnu v obsazení ve vládě, než jak tomu bylo doposud. Jako nový politický hráč ve sněmovních

⁶ Věci veřejné tehdy v politice figurovaly již delší dobu, od vzniku v roce 2002 působilo uskupení ale jen na úrovni pražské komunální politiky. Jako na nový subjekt na sebe přitáhla strana nejvíce pozornosti až v roce 2009⁶, kdy vstoupila na celostátní politickou úroveň.

⁷ ANO. *Výzva ANO 2011*. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyzva-ano.pdf>

volbách nakonec získal druhý nejvyšší počet hlasů. Vliv na výsledek měla i angažovanost Andreje Babiše v boji proti korupci, na který se mu podařilo přilákat značný počet voličů. Jeho aktivity v této oblasti však zaměstnávají česká i zahraniční média. Důvodem jsou zejména podnikatelské aktivity a obchody, provedené v minulosti, které často vykazují nejasné příjmy,⁸ a také fakt, že již podruhé sám čelí trestnímu oznámení za podvodnou manipulaci s evropskými dotacemi.⁹ Ani tyto všechny skutečnosti nemají vliv na výsledky, kdy se ve sněmovních volbách, konaných na podzim v roce 2017, hnutí ANO s přehledem umístilo na prvním místě a v preferenčních hlasech, jež mohou voliči udělit, získal Andrej Babiš necelých 49 tisíc hlasů, tedy dvakrát více hlasů než další v pořadí Václav Klaus ml. z ODS.¹⁰

Práce je rozdělena do dvou částí. Úvod teoretické části se bude zabývat teorií samotných politických stran a zejména jejich typologickým rozlišením. Struktura a podoba stran se neustále vyvíjí a proměňuje, proto zde bude také popsán historický vývoj modelů stran s důrazem na teorii nové politické strany typu firmy (business-firm- party) tak, jak ji vytvořili J. Hopkin a C. Paolucci¹¹ při snaze reflektovat specifčnost politické strany v Itálii a Španělsku. Důležitou roli v jejich konceptu hraje tzv. "politický podnikatel", který používá prostředky typické při řízení firmy. Teorie bude dále doplněna články českých odborníků, jimiž jsou V. Holoušek¹² a dvojice autorů P. Svačinová a L. Kopeček¹³, kteří se rovněž zabývají tímto tématem.

Vzhledem k poměrně krátkému působení hnutí ANO na politické scéně, je zde patrná absence jakékoliv odborné literatury. Při práci proto budou častěji využívány odborné články a studie autorů, jenž se hnutí ANO věnují. V další podkapitole bude rozebrána typologie

⁸ Transparency.cz. *168 hodin: Nejasné příjmy Andreje Babiše*. [online]. 2017 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/168-hodin-nejasne-prijmy-andreje-babise/>

⁹ SLONKOVÁ, Sabina. *CO STOJÍ VE ZPRÁVĚ OLAF O PREMIÉROVĚ ČAPÍM HNÍZDĚ*. Neovlivni.cz [online]. 2018 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/co-stoji-ve-zprave-olaf-o-premierove-capim-hnizde/>

¹⁰ BOČEK, Jan. *Z nevolitelného místa do sněmovny. Podívejte se, komu kroužkování pomohlo a koho vyřadilo*. Lidovky.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/kdo-se-diky-krouzkovani-dostal-do-poslanecke-snemovny-a-koho-vyradilo_1710221000_jab

¹¹ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. *The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy*. European Journal of Political Research, 2003 [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.00451/pdf>

¹² HLOUŠEK, Vít. *Věci veřejné: Politické podnikání strany typu firmy*. Politologický časopis, 2012. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://www.politologickyecasopis.cz/cz/archiv/2012/4/>

¹³ KOPEČEK, Lubomír a Petra SVAČINOVÁ: *Kdo rozhoduje v českých politických stranách? Vzestup nových politických podnikatelů ve srovnávací perspektivě*. Středoevropské politické studie, 2015. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4415/3475>

stranických systémů, vycházející primárně z díla G. Sartoriho¹⁴, ve kterém představuje koncept pro uspořádání politických stran, působících v rámci jednoho státu. Důležitými kritérii pro správnou klasifikaci je podle něj počet politických stran a také jejich ideologická vzdálenost. Následující kapitola nastiňuje vývoj českého stranického systému na základě typologie z předchozí kapitoly, doplněné o poznatky M. Nováka¹⁵ a dvojice autorů P. Fialy a M. Strmisky¹⁶. Následovat bude stručný popis vývoje stranického systému České republiky, konkrétně od roku 1989 po současnost. Tato část bude vycházet zejména z publikace L. Cabady a D. Šance¹⁷ a souhrnným sepsáním vývoje a změn od již citovaných autorů J. Charváta a P. Justa. Za jednou z příčin nestabilního stranického systému stojí narůstající tendence vzniku nových formátů politických stran, které se na politické scéně začaly objevovat už na přelomu 21. století. Poslední a klíčová kapitola teoretické části se zaměří na obecné právní vymezení jedné z nejzákladnějších prvků všech politických stran, kterými jsou stanovy. Ty jsou dle platných legislativních norem povinné při registraci každé politické strany či hnutí na území České republiky.¹⁸ Stanovy určují vnitřní uspořádání organizace, fungování stranických orgánů na všech jejích úrovních apod. Společně s nimi bude dle platných zákonů popsán samotný vznik nových stran a k tomu veškeré potřebné náležitosti.

V analytické části se bude práce zabývat ústředním tématem celé bakalářské práce. V první kapitole je stručně představeno samotné hnutí ANO, jeho vznik a následný vývoj. Druhá kapitola bude věnovaná popisu všech dosud platných předpisů a nařízení vydaných hnutím ANO a také to, jak nakonec reálně fungují. Součástí bude analýza veškerých proměn ve stanovách, provedených a schválených na celostátních sněmech do roku 2018. Další kapitola se bude podrobně zabývat konkrétní vnitřní strukturou hnutí. V první podkapitole budou rozebírány podmínky, na jejichž základě vzniká a zaniká členství, jejich povinnosti a práva. Druhá podkapitola bude popisovat uspořádání a funkce jednotlivých stranických orgánů, od nejnižší až po nejvyšší úroveň-předsednictvo. Navazovat bude část stručně se

¹⁴ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd. ISBN 80-732-5062-4.

¹⁵ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-22-2.

¹⁶ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Praha: Barrister & Principal, 1998. Vědecké studie (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-31-5.

¹⁷ CABADA, Ladislav a David ŠANC. *Český stranický systém ve 20. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-50-4.

¹⁸ Ministerstvo vnitra České republiky: *Občanské aktivity*. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné online z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

věnující osobě Andreje Babiše, jakožto hlavního představitele hnutí ANO. Zabývat se bude jeho rolí lídra a vlivem na dění uvnitř strany a její prezentace na venek. Na konci analytické části dojde k revizi a aplikaci modelu strany typu firmy na hnutí ANO na základě dosud rozebraných kritérií. Analytická část čerpá informace zejména ze stanovisek zveřejněných na webu politického hnutí. K doložení určitých tvrzení jsou rovněž použity odborné i novinářské články.

1. Teorie politických stran

Strana je základní stavební jednotkou všech stranických systémů. Pro správnou definici stranického systému je proto nasnadě nejprve zmínit teorii samotných aktérů. Teorie politických stran se rozlišuje do několika typologií na základě jednotlivých aspektů. Ta je klasifikována dle univerzálních charakteristických bodů, ty však nejsou schopny pojmut všechny působící subjekty na politické scéně. Pro tuto práci je zásadní vývojová typologie stran. Z hlediska vývoje lze totiž lépe zachytit změny, kterými jednotlivé politické strany procházejí.¹⁹ Podle Andreho Krouwela je vývojová typologie stran klasifikována do pěti modelů: kádrové strany, masové strany, catch-all strany, kartelové strany a pro práci nejvýznamnější strany typu business-firm.²⁰

1. 1. Vývojová typologie stran

Nejstarším typem stran jsou *elitní a kádrové strany*. Obě strany působily už v 19. století. Organizační strukturu mají decentralizovanou a slabě rozčleněnou do výborů. Jejich členská základna není nikterak rozšířená, členové pocházejí z řad privilegovaných. Úspěchy strany jsou postavené na významných, populárních osobnostech, které dokáží přilákat moc a peníze. Klíčovým bodem působení strany je získání skrze volby mandát v parlamentu.²¹

Podobně jako strana kádrová, patří mezi nejstarší typy i model *masové strany*. Ve většině bodů se však od kádrové strany odlišuje. Vznik masových stran je spojen zejména s rozšířením všeobecného volebního práva. Vnitřní struktura strany je centralizovaná a tvoří ji jednotlivé sekce. Podstatou masových stran je otevřenost a rozšířená členská základna, přičemž drobné příspěvky členů plně nahrazují dary kádrových stran získané od mecenášů. Masové strany zastávají především zájmy a názory určité sociální skupiny. Jejich působení bylo založeno na kvantitě nikoliv kvalitě.²²

Dalším modelem, který znamenal vývoj v pohledu na politickou stranu a její fungování, je typ strany *catch-all*. Jinak také nazývány univerzální nebo tzv. všelidové strany, se začaly objevovat od konce druhé světové války, kdy jejich koncepci představil Otto Kirchheimer. Navazuje tím na Duvergerovy masové strany a tvrdí, že jimi budou postupně nahrazeny. Se změnami ve společnosti, rozvojem systému sociálního zabezpečení

¹⁹ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA (1998): s. 84-86

²⁰ KROUWEL, André. *Party transformations in European democracies*. Albany: State University of New York Press, 2012. ISBN 978-143-8444-833. s. 251.

²¹ DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-2568-3. s. 97-105

²² Tamtéž

a zvýšení životní úrovně se postupně měnily priority voličů, což strany nutilo k rozšíření působení v rámci politického spektra. Lidé se začali zbavovat ideologických předsudků a stali se ideově flexibilní. Univerzální strany svůj zájem soustředí na jednotlivé voliče a usilují o jejich podporu napříč všech sociálních skupin. Jak definoval O. Kirchheimer, mezi pět základních znaků univerzální strany patří: 1) drastické omezení ideologické zátěže, 2) zvýšení úlohy stranického vedení, 3) snížení úlohy individuálního členství ve straně, 4) méně důrazu na úzké partikulární zájmy a 5) zajištění přístupu k různorodým skupinovým zájmům.²³

V 90. letech 20. století byl představen nový model strany *kartelu*. Kartelové strany však bylo možné zpozorovat již v 70. letech 20. století, v době, pro kterou je charakteristické oddalování stran od občanské společnosti, a naopak jejich postupné napojování na stát. Pojem kartelové strany poprvé definovali politologové R. Katz a P. Mair. Zdroje potřebné pro svůj chod strany nacházejí u státu v podobě dotací (např. příspěvek za získaný hlas), čímž se formuje jejich hlavní cíl: úspěch ve volbách a účast ve vládě. K dosažení zisku se strany schylují k vzájemným dohodám, které by mohly zamezit přístup dalším konkurenčním stranám usilující o moc. To má také za následek postupné odklonění od striktních ideologických programů a uvolňování vztahů se svými podporovateli a voliči. Pro takové strany je typické decentralizované vnitřní uspořádání, kdy pomalu opadá význam jejich členské základny. Do strany se dostává na vedoucí pozice čím dál více odborníků a expertů, což vede k větší profesionalizaci strany.²⁴

1. 2. Business-firm party

Jak již bylo v úvodu zmíněno, od počátku nového století docházelo k transformaci nejen společenského, ale i politického prostředí v mnoha zemích. Politické strany se začaly postupně proměňovat ve svém fungování, organizaci i využívání strategií k dosažení moci. Na ústupu začala být koncepce tradičních modelů politických stran právě na úkor těch nových.

²³ KLÍMA, Michal. *Catch-all strany O. Kirchheimera (strana univerzálního typu)*. Politologický časopis, 3, 1996, č. 3, s. 225-232. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1996/3/1996-3-2-Kl%C2%B0ma-Catch%20all%20strany%20O%20Kirchheimera.pdf>

²⁴ KLÍMA, Michal. *Strana kartelového typu*. Politologický časopis 1, 1996, s. 4-11. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1996/1/1996-1-2-Kl%C2%B0ma-Strana%20kartelov%C4%81ho%20typu.pdf>

Autoři J. Hopkin a C. Paolucci publikovali svůj článek již v roce 1999, ve kterém reflektovali situaci s použitím nového typu strany jako firmy. Svou teorii aplikovali výhradně na strany, působící v zemích s velmi krátkou či často přerušovanou tradicí demokratického režimu.²⁵ V takových zemích pak vznikají strany, pro které je typická nízká míra institucionalizace. Své poznatky propojili s teorií volebně profesionálního organizačního modelu strany A. Panebianca.²⁶ Na jeho model organizační struktury stran, která se zcela orientuje na vítězství na volebním trhu, pokračují s vlastní teorií ve formě působení strany jako obchodní společnosti, vedené politickým podnikatelem. Dochází tak k přechodu charakteru od tradiční strany, silně provázané s voliči, k centralizaci moci v ruce lídra či užšího kruhu jejího vedení.²⁷ Model strany je v publikaci aplikován na případu dvou odlišných politických subjektů: španělské straně *Unión de Centro Democrático (UCD)* a italské straně *Forza Italia (FI)*, jejichž vznik a fungování přinesly nové podněty ke zkoumání. Autoři se také snažili ukázat, jak se vznikem strany typu obchodní firmy může proměnit stranický systém. Ačkoliv se cesta k naplnění kritérií konceptu obou stran liší, jsou právě proto ideálním podnětem k výzkumu. Stranu FI vybudoval italský podnikatel a mediální magnát Silvio Berlusconi na základě již prosperující firmy, kdežto UCD ve Španělsku fungovala z počátku jako politická strana a až později došlo ke splynutí s firmou.²⁸

Hopkin a Paolucci uvedli ke svému konceptu tyto následující charakteristické body:²⁹

- 1) nízká míra institucionalizace a byrokracie ve straně, malý zájem o její posílení;
- 2) nezájem o zavedení či udržování četné členské základny a koherentní voličské základny;
- 3) patrná tendence k „outsourcingu“ aktivitám strany, spojené s udržováním omezeného stranického aparátu;
- 4) voliči se chovají jako konzumenti politiky („consumers“), nikoliv jako ti, kteří by se s danou stranou identifikovali. Taková strana se výrazně odlišuje od tradičních forem a stává se více náchylná na výkyvy veřejného mínění;

²⁵ HLOUŠEK, Vít (2012): s. 324

²⁶ A. Panebianco představil svůj model v roce 1988, kdy ho popsal jako model strany silně se orientující na strategii ovlivněnou profesionály a založený na důrazu silného a charismatického. (KUBÁT, Michal, Martin MEJSTRÍK a Jiří KOCIAN, ed. 2016, s. 53)

²⁷ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI (1999): s. 308-310

²⁸ Tamtéž s. 320-322

²⁹ HLOUŠEK, Vít (2012): s. 324

- 5) zásadní role lídra – „politického podnikatele“, spojená s vysokou mírou centralizace v rozhodování o politické strategii a jejích zdrojích;
- 6) absence oficiálního ideologického aspektu, typická spíše vysoká flexibilita v politických postojích, které se mění dle výsledků průzkumu veřejného mínění a reakcí na využívané nástroje politického marketingu.

Dle výše zmíněných bodů je tedy evidentní rozdíl v působení strany nového typu a tradičního uskupení. Lze tedy shrnout ty nejzásadnější aspekty. Velmi významnou roli, jak naznačuje bod č. 5, hraje silný lídr, reprezentován podnikatelem, často samotným zakladatelem strany. Jeho pozice je pro stranu zásadní, neboť úspěch a vůbec existence je postavena na jeho osobnosti, většinou je i finančním podporovatelem. Tím tak dochází ke zvyšující se centralizaci moci a personalizaci uskupení. Osobnost lídra, jeho rozhodnutí a úspěchy tak ovlivňují výslednou stranickou politiku. Programové vymezení je však plně závislé na poptávce veřejnosti. Business-firm strany se snaží na základě výsledných dat veřejného mínění nabídnout voličům to, co žádají, chtějí být více flexibilní. Svým programem tedy necílí na určitou skupinu, ale snaží se zachytit přízeň lidí napříč ideologickým spektrem. Strana nepředkládá žádnou dlouhodobou vizi, přichází jen s krátkodobým řešením. Takové praktiky mohou přinést i výhodné postavení v podobě silného koaličního potenciálu. Strana, která se striktně nevymezuje vůči ničemu, může v zásadě spolupracovat na jakémkoliv vládě.

Odlišnost strany je patrná i v členské základně. Jak již bylo zmíněno, rozhodovací mechanismy často vycházejí, stejně jako ve firmě, pouze od vedení, členové nemají možnost se na rozhodování podílet. Strana tím omezuje byrokratický aparát, dochází k omezování institucionalizace. Organizace často využívá služeb tzv. „outsourcingu“, kdy se obrací na externí odborníky. Zásadní a strategické aktivity tak v konečné fázi odvádějí profesionálové ze soukromé sféry (PR manažeři, volební konzultanti apod.). Členská základna oproti masovým stranám není početná, ani není ambice na její rozšiřování. Není totiž pro takovou strukturu strany efektivní. Členové bývají zároveň i zaměstnanci oné firmy, kterou vede zakladatel strany. Jsou to lidé, kteří se snaží úspěchem ve volbách maximalizovat svůj prospěch nikoliv prosazovat stranické ideály či volební program.³⁰

³⁰ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI (1999): s. 332-335

2. Teorie stranického systému

Jak uvádí Miroslav Novák, stranický systém je uspořádaný celek, který je sestaven z politických stran a jeho role je významná především v chápání moderních politických systémů a jejich fungování.³¹ Při rozlišování stranických systémů lze vycházet z mnoha metodologických přístupů. V klasifikaci pak lze sice vycházet jen z počtu politických stran, působících v jedné zemi, toto rozdělení je však podle Duvergera nepřesné. Důležité je zohlednit i jiná kritéria, která mohou celý systém ovlivňovat.³² Pokud se při zkoumání posuzuje více kritérií, lze již hovořit o typologii. Proto svou klasifikaci Giovanni Sartori doplňuje o další významnou proměnnou-ideologii.³³

Než zde bude vylíčena samotná typologie stranických systémů, je důležité zmínit, že Sartori zkoumal i vnitřní systém strany. Na strukturu lze nahlížet z hlediska organizační, motivační, ideologické a pravolevé dimenze. Jednotlivé části strany, tzv. subjednotky, rozděluje na tři typy: fragmenty, frakce a proudy.³⁴ Substranickou úroveň politiky pojmenovává jako politiku neviditelnou.³⁵ Samotnou fragmentaci strany hodnotí pozitivně, protože pro straníky vytváří paralelní struktury, které pak napomáhají v prosazování zájmů. Zásadním mechanismem uvnitř strany jsou volby, ty ukládají straníkům nejen hlas volební, ale i rozhodovací. Vítězství v těchto stranických volbách vede k získání moci. K organizační struktuře, která je typickou součástí každých stanov, dodává, že je pevným prvkem strany. Zároveň uvádí příklad organizace komunistického typu, nebo také „*demokratického centralismu*“ jak jej nazval Lenin, kdy dochází k přerušení horizontální komunikace, a naopak zavedení komunikace vertikální, tedy pouze shora dolů.³⁶

2. 1. Typologie stranického systému podle G. Sartoriho

Giovanni Sartori ve svém konceptu rozlišuje systém na základě vzájemných stranických interakcí a jejich schopnostech vzájemného soutěžení ve volbách. Stranický systém pak chápe jako „*systém interakcí vyplývající z mezistranické soutěže. To znamená, že systém, o kterém hovoříme, souvisí se vzájemným vztahem stran, s tím, jak je každá strana funkcí (v matematickém smyslu) ostatních stran a reaguje, soutěživě nebo jinak, na ostatní*

³¹NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-052-0. s. 564

³²DUVERGER, Maurice (2016): s. 203

³³SARTORI, Giovanni (2005): s. 130

³⁴Tamtéž, s. 79-84

³⁵Označuje ji také za *ryzí politiku*, tedy politiku, která je jednodušší a autentičtější. (Tamtéž, s.118)

³⁶Tamtéž, s. 108

strany.³⁷ O stranickém systému lze hovořit za předpokladu, že v něm fungují dvě a více stran. Při jejich nižším počtu pak nedochází k soutěživosti ani potřebné interakci s ostatními stranami.

Pojmem „relevantní strana“ Sartori odlišuje strany, jenž mají možnost zasáhnout do bojů o moc, od těch slabších. Pro takové strany je nutné nastavit kritéria, která definici naplní. Pro správné určení relevance stran posuzuje její vyděračský či koaliční potenciál.³⁸ Nezáleží proto na velikosti strany, nýbrž na síle a schopnosti s potenciálem nakládat. Tyto aspekty jsou zásadními pravidly pro počítání s jednotlivými stranami. Počítat se musí se všemi stranami, které se stávají potřebnými při vytváření vládní koalice, čímž využívají svůj koaliční potenciál, nebo stranami, které dokáží utvářet konstruktivní opoziční sílu ve stranické soutěži. Jiná uskupení, která jsou po určitou dobu nadbytečná, jsou pro Sartoriho irelevantní a nemají možnost systém ovlivňovat.³⁹

Pravidlo počítání relevantních stran utváří formát stranického systému, na jehož základě Sartori definoval sedm klasifikačních tříd. Tradiční jednostranické celky rozděljuje do několika kategorií: 1) třída jedné strany, 2) třída hegemonní strany a 3) třída predominantní strany. Systém predominantní strany však lze zařadit spíše mezi systémy více než jedné strany. V systému sice nedochází k alternaci moci, probíhá však politická soutěž a přítomna je tedy i rovnost příležitostí.⁴⁰ První dvě třídy jsou dále klasifikovány jako systémy nesoutěživé. Takový systém nepovoluje existenci konkurence, respektive žádné soutěžení o moc. Podobně rozdělil i celky „vícestranické“ na: 4) třídu dvou stran, 5) omezený pluralismus (tři až pět relevantních stran) a 6) extrémní pluralismus (pět až osm stran). Ve dvoustranickém systému je předpokladem střídání moci v rukou dvou stran, soupeřících o získání absolutní většiny. Pro systém více stran (multipartismus) je naopak typická vyšší fragmentace, která způsobuje nutnost využívání zmíněných potenciálů pro snahu o podílení se na moci. Právě pro multipartismus je zásadní dále rozpracoval typologii, zabývající se ideologickou vzdáleností relevantních stran, tedy mírou polarizace. Sedmou třídou popisuje Sartori atomizovaný systém. Nestabilní systém více než osmi subjektů, kdy žádná z politických stran nemá výrazný vliv na ostatní.⁴¹

³⁷ SARTORI, Giovanni (2005): s. 55

³⁸ V praxi je „vyděračský potenciál“ často spojován s antisystémovou stranou. Jedná se však i o ty strany, které mohou například využít veto při rozhodování o přijímání zákonů. (Tamtéž, s. 128)

³⁹ Tamtéž, s. 125-128

⁴⁰ Tamtéž, s. 211

⁴¹ Tamtéž, s. 130-133

Na základě vymezení tématu se bude bakalářská práce dále zabývat pouze podobami multipartismu, jenž nejvíce odpovídá stranickému systému v České republice. Nutno však podotknout, že český stranický systém dosahuje v posledních pěti letech mírnými prvky predominantního systému. Na toto tvrzení je však nutné vyčkat na výsledky voleb v následujících letech.

2. 1. 1. Umírněný pluralismus

Hlavním znakem umírněného pluralismu, který ho odlišuje od bipartismu, je existence koaliční vlády. Dochází tak k alternaci vládních koalic, nikoliv pouze stran. Systém zahrnuje tři až pět relevantních stran, ideologicky však nikterak diametrálně odlišných, z nichž ani jedna nedisponuje absolutní parlamentní většinou. Ačkoliv Sartori nevyklučuje působení menšinové vlády, dodává, že vychází vždy z chybného propočtu soutěže, existence skrytých koalic nebo dočasných vlád. Takové vlády pokládá za slabé. Mechanismus umírněného multipartismu zároveň postrádá relevantní či významnou antisystémovou stranu. Všechny působící strany jsou orientované na tvorbu vlády a usilují o tvorbu vládní koalice. Chybí zde bilaterální opozice, což způsobuje formování nevládnoucích stran do jedné sjednocené opozice. Charakter opozice je v systému unilaterální.⁴² Na příkladu silně segmentované Belgie však Sartori upozorňuje na možný výskyt omezeného pluralismu i v systému více stran.⁴³

2. 1. 2. Polarizovaný (extrémní) pluralismus

V systému polarizovaného pluralismu je patrný větší důraz na rozlišení ideologické vzdálenosti mezi jednotlivými aktéry, na rozdíl od ostatních soutěživých systémů. V tomto případě tvoří stranický systém minimálně pět až osm politických stran. Stranický systém spojuje Sartori, kvůli své charakteristické rozlišnosti, s formátem extrémního pluralismu. Pro takový typ dále definuje osm znaků.⁴⁴ Práce se bude dále zabývat pouze těmi, které nejvíce souvisí s jejím tématem.

Jedním z nich je přítomnost relevantních antisystémových stran. Definice antisystémové strany však není zcela jednoznačná. Patřit mezi ně mohou i strany protestní.

⁴² SARTORI, Giovanni (2005): s. 185-192

⁴³ Tamtéž, s. 193-199

⁴⁴ Přítomnost relevantních antisystémových stran; bilaterální opozice; středové politické strany či jejich uskupení; vysoká polarizace; převládání odstředivých tendencí nad dostředivými tendencemi; ideologické rozdělení systému; přítomnost nezodpovědných opozic a specifické politické soutěže. (Tamtéž: s. 136-151)

Takové strany nesouhlasí buď s jednotlivými aspekty režimu nebo s celkem, kdežto snahou antisystémových stran je nabourat a zpochybnit legitimitu režimu. Cílem takových politických stran je proměnit celý systém.⁴⁵

Jak už bylo výše zmíněno, na rozdíl od umírněného pluralismu, působí v polarizovaném systému bilaterální pluralismus. To znamená, že na straně opozice působí dvě odlišné síly, které se ideologicky vzájemně vylučují a nemohou se tak jednomyslně spojit. Dalšími charakteristickými znaky je obsazení středové pozice politického spektra a působení odstředivé síly. Autor poukazuje na multipolární mechanismus systému. Stranická soutěž se mění volební silou, což může vést k produkování extremistické politiky. Odstředivá síla má za následek přesun voličských hlasů právě k extremistickým subjektům. Středové strany uplatňují umírněnou politiku, na kterou je závislá jejich konkurence. Funkce středových stran bývá v systému vyrovnávací.⁴⁶

3. Vývoj českého stranictví po roce 1989

Po pádu komunistického režimu a přechodu k demokracii se začal v Československu, potažmo České republice, utvářet stranický systém, vznikaly nové strany a obnovenou činnost získaly strany působící již v minulosti.⁴⁷ Polistopadové události přinesly první svobodné volby do Federálního shromáždění v roce 1990, pro něž je na českém území charakteristická dominance Občanského fóra (OF). Český stranický systém započal svou krystalizaci právě volebním úspěchem OF. V roce 1991 ale vygradovaly vnitřní spory o budoucnost hnutí natolik, že došlo k jeho rozpadu a následnému vzniku několika nových subjektů.⁴⁸ Pro období mezi léty 1990–1996 je typický vysoký počet působících relevantních stran.⁴⁹ Tehdy se začalo formovat a ustalovat pravo-levé politické spektrum.⁵⁰ Po volbách v roce 1996 došlo ke zjednodušení a stabilizaci struktury stranického systému, zredukoval

⁴⁵ SARTORI, Giovanni (2005), s. 136-138

⁴⁶ Tamtéž, s. 138-140

⁴⁷ Zvláštním případem je Československá sociální demokracie. Ta po násilném sloučení strany s KSČ v roce 1948 svolala přípravným výborem obnovovací sjezd na 24. – 25. března 1990. Zde byl zvolen i její předseda Jiří Horák. (ČSSD. [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné online z: <https://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/obnoveni-ceskoslovenske-socialni-demokracie-po-listopadu-1989/>)

⁴⁸ Po rozštěpení Občanského fóra vznikly dva nové subjekty: ODS, jejíž hlavním představitelem byl Václav Klaus a OH, které vzniklo z Liberálního klubu OF, vedeno po celou dobu působení Jiřím Dienstbierem.

⁴⁹ HLOUŠEK, Vít. *Český stranický systém-skutečná evropeizace?* Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2008. [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné online z: http://www.iips.cz/userfiles/file/wp_31_cesky_stranicky_system.pdf

⁵⁰ Nejsilnějším pravicovým uskupením se stala pozdější vládní koalice ODS a KDS. Nejsilnější levicová strana byla komunistická, tak však v roce 1992 kandidovala v rámci volební aliance Levý blok (ve spojení s politickým hnutím Demokratická levice) a umístila se na druhém místě za zmíněnou pravicovou koalici. (CHARVÁT, Jakub a Petr JUST, 2016: s. 41-42)

se počet parlamentních stran a byla jasně definovaná konfliktní linie na základě socioekonomické transformace. ODS uhájila ve volbách první pozici, druhý nejvyšší počet hlasů získala postupně silnější ČSSD. Následné volební období bylo ovlivněno narůstajícími spory uvnitř koalice⁵¹, především vnitrostranickými spory ODS, pramenící z nespokojenosti se stylem vedení strany a jejím neprůhledným financováním.⁵² ODS i ČSSD byly považovány za strany formátu catch-all⁵³, snažily se koncipovat svou nabídku pro širší spektrum občanů. V období mezi 1992-1996 byla pro český stranický systém typická polarizace. Hlavními póly byla ODS a ČSSD, KSČM s KDU-ČSL působily jako póly vedlejší.⁵⁴ I přes snížení počtu stran je český stranický systém podle Nováka těžké jednoznačně charakterizovat, pohybuje se totiž na rozmezí obou pluralismů.⁵⁵

V předčasných volbách v roce 1998 zvítězila ČSSD, na druhém místě skončila ODS. Vzhledem k četným komplikacím při vyjednávání byla nakonec uzavřena dohoda mezi dvěma nejsilnějšími subjekty ODS a ČSSD, tzv. Opoziční smlouva⁵⁶, díky níž následně vznikla menšinová vláda ČSSD. Uzavření smlouvy vyvolalo napříč politickou scénou a veřejností silnou nevoli. Podle Michala Klímy se utvořila tzv. velká tichá koalice, tedy koalice vzniklá z dvou největších stran v systému, z nichž jedna neobsazuje žádný ministerský post.⁵⁷ Kritika vůči Opoziční smlouvě se nesla i ze zúčastněných stran. Nespokojenost v části ODS vedla k návrhu na vytvoření supervelké koalice všech demokratických parlamentních stran. Návrh byl odmítnut, což vedlo k upevnění opoziční

⁵¹ Problémy uvnitř druhé vlády V. Klause, sestavené z koalice ODS, KDU-ČSL a ODA, byly zjevné hned od počátku. KDU-ČSL v několika případech nejednala jednoznačně s koalicí, čímž Václav Klaus pohrozil odchodem ODS. To se nelíbilo předsedovi KDU-ČSL J. Luxovi., což vedlo ke sporům.

⁵² CHARVÁT, Jakub a Petr JUST (2016): s. 42-43

⁵³ Na základě postupného vývoje se však hovoří o směřování ke straně kartelové. (KOPEČEK, Lubomír a Petra SVACINOVÁ, 2015: s. 184)

⁵⁴ CABADA, Ladislav a David ŠANC (2005): s. 131,134

⁵⁵ NOVÁK, Miroslav a Tomáš LEBEDA. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-88-0. str. 288

⁵⁶ Dohoda o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice dala možnost vytvořit vládu menšinovou. Obě strany měly společně konzultovat vnitropolitická témata a témata týkající se zahraniční politiky ještě před jejich projednáváním v Parlamentu. Smlouva dále stanovovala závazek podpory ústavní změny, zvyšující většinový účinek voleb, zřeknutí se iniciování hlasování o důvěře aj. Za jasně daných podmínek bylo možné smlouvu vypovědět.

⁵⁷ KLÍMA, Michal.: "Skrytá tichá velká koalice." *Politologický časopis* 6.2, 1999. s. 174-175 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1999/2/1999-2-4-Klima-Skryta%20ticha%20velka%20koalice.pdf>

smlouvy a nastolení nových změn⁵⁸ například v podobě volebního systému.⁵⁹ Po volbách v roce 2002 uzavřela ČSSD v čele s Vladimírem Špidlou koaliční smlouvu s KDU-ČSL a US-DEU. Podobně jako předchozích letech, měla i tato koalice problémy. Zejména kvůli neúspěchům ve volbách do Evropského parlamentu⁶⁰ a afěře kolem financování bytu Stanislava Grosse došlo dokonce k trojí výměně premiéra a značnému odlivu voličských preferencí⁶¹. Stranický systém v České republice byl v tomto období konsolidovaný. Počet parlamentních stran, jejichž postavení bylo stabilní, se zredukoval a ustálil. Součástí systému politických stran byla stabilně silná pravice reprezentována ODS, opačnou stranu spektra reprezentovala stabilní ČSSD a antisystémová KSČM a středovou pozici zastupovala KDU-ČSL. Všechny zmíněné celky měly pevné stranické zázemí a organizační strukturu.⁶² S neustálými komplikacemi na politické scéně se začal proměňovat pohled českých voličů na tradiční politické strany. Podle výzkumu CVVM byla v období opoziční smlouvy patrná nespokojenost a kritika vůči parlamentním stranám až u dvou třetin respondentů.⁶³

Volby v roce 2006 rozšířily stranický systém o novou, pátou stranu. Dle Sartoriho typologie lze stále hovořit o umírněném multipartismu. Role malých subjektů na středové až středoprávní linii pro ně může mít výhodnou pozici v případě formování koalic, jejich účast je totiž často vítanou posilou. Společně s vítězem voleb ODS se do Parlamentu dostaly další čtyři strany – ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a nově Strana zelených (SZ). Mirek Topolánek vytvořil jednobarevnou menšinovou vládu, doplněnou o odborníky z řad nestraníků. Ačkoliv menšinová vláda důvěru nezískala, proti byli poslanci za ČSSD a KSČM, dostal premiér od prezidenta Václava Klause pokus druhý. Při hlasování o důvěře druhé Topolánkovy vlády, složené ze zástupců ODS, KDU-ČSL a SZ, hráli totiž největší roli dva poslanci z ČSSD. Jejich rozhodnutí o neúčasti při hlasování znamenalo snížení potřebného kvora pro její

⁵⁸ Novela volebního zákona ustanovuje počet volebních obvodů na číslo 14, pro přepočítání hlasů na mandáty se používá d'Hondtova metoda. Dále novela udává hranici volební klauzule na 5 % (pro samostatný subjekt) pro vstup do Poslanecké sněmovny. Pro koalici se tato 5 % hranice násobí počtem subjektů, působících v dané koalici (do počtu 4). (CABADA, Ladislav a David ŠANC: s. 136-137)

⁵⁹ KLÍMA, Michal.: "Volební reforma v České republice v letech 1998–2000." Politologický časopis 7.3 2000. s. 223-235 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/312984022_Volební_reforma_v_Ceske_republice_v letech_1998-2000

⁶⁰ Volby.cz. Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11.06. – 12.06.2004. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2004/ep144?xjazyk=CZ>

⁶¹ CABADA, Ladislav a David ŠANC (2005), s. 142-146

⁶² Tamtéž, s. 150

⁶³ CVVM. Reflexe stranického systému a opoziční smlouvy. [online]. 2002 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/108-reflexe-stranickeho-systemu-a-opozini-smlouvy>

vyslovení.⁶⁴ Kopeček a Havlík uvádějí, že existence vlády byla založena na překvapivé podpoře několika poslanců z opoziční politické strany.⁶⁵

Působení tradičních politických stran se začalo odvracet od původního prosazování veřejného zájmu k co největšímu zisku moci a vlivu, což je patrné od počátku nového století. Takové kroky však byly u veřejnosti velmi neoblíbené. Tyto okolnosti vedly ke vzniku nových stran, které chtěly zareagovat na nelibost českých občanů s politickými kauzami, aférami a reagovat na postupně klesající zájem o politiku. Velký vliv na úspěch takto koncipovaných stran má narůstající personalizace a využití politického marketingu na politické scéně, negativní nálada ve společnosti vůči politice a trend obměny tradičních stran za ty nové.⁶⁶ Mezi takové strany patří i TOP 09 či strana Věcí veřejných. TOP 09 se snažila získat přízeň pravicově orientovaných voličů strany, jejichž nespokojenost byla zapříčiněna pomalými a nedostatečnými kroky ODS k vyřešení problémů v ČR. Věci veřejné se zase prezentovaly zejména na odmítavých postojích vůči ostatním politickým aktérům a kritice establishmentu. Strana uspěla s populistickým programem a atraktivitou svých politiků. Věci veřejné v čele s Vitem Bártou vstoupily jako první na politickou scénu s formátem strany jako firmy. Pokus o zacílení na nespokojené voliče s politikou a silnou nedůvěrou k politickým institucím byl úspěšný. Strana se pak v roce 2010 dostala jako koaliční partner k moci.⁶⁷

S výše zmíněnými důvody, které v konečné fázi vedou k úspěchům nových, netradičních stran souvisí i klesající zájem lidí o členství v některých politických stranách.⁶⁸ Při volbách pak dochází k tzv. „protestnímu“ hlasování, kdy se lidé snaží vyjádřit svou nespokojenost prostřednictvím udělení hlasů kterékoliv protestní, antisystémové straně. Tyto subjekty odčerpávají tradičním stranám stále větší počet voličů.⁶⁹ Vlastimil Havlík uvádí, že ti, kteří se neúčastnili hlasování ve volbách v roce 2010, odevzdali svůj hlas hnutí

⁶⁴ HAVLÍK, Vlastimil a KOPEČEK, Lubomír. *Krise vládnutí v České republice. Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, Politologický časopis, roč. XV, 2008, s. 188-191. [online]. [cit.2018-03-31]. Dostupné z:

http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2008/3/Polcas_2008_3_pp_183_205.pdf

⁶⁵ Tamtéž, s. 191

⁶⁶ HLOUŠEK, Vít (2008): s.322-324

⁶⁷ Aktuálně.cz. *Věci veřejné (VV)*. [online]. 2010 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/politicke-strany/veci-verejne/r-i:wiki:631/>

⁶⁸ Jedná se zejména o strany tradiční. V případě stran nových nebo antisystémových je tendence spíše opačná. (E15.cz. [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/tisice-clenu-stran-mizeji-umiraji-nebo-vraceji-legitimace-1329125>

⁶⁹ PETRÁČEK, Zbyněk. *PETRÁČEK: Hlas protestu vítězí*. Lidovky.cz [online]. 2013 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/petracek-hlas-protestu-vitezi-dex-nazory.aspx?c=A131027_093735_ln_nazory_hm

ANO. Nejvíce vzorné voliče pak měly strany ČSSD a KSČM, na opačné straně spektra potom byla ODS, která získala historické minimum hlasů. Strana nezískala žádné nové voliče, naopak zaznamenala značný odliv svých příznivců. Za situací stálo především zklamání voličů z jejich vládní prezentace, kterou provázely četné korupční kauzy a krize uvnitř koalice. Tyto okolnosti přiměly voliče ODS k podpoře hnutí ANO, Úsvitu přímé demokracie a dalších malých stran. Odliv svých voličů rovněž zaznamenala v předchozím období vládní TOP 09, kteří své hlasy rozdělili opět mezi hnutí ANO a malé neparlamentní strany.⁷⁰

Zásadní roli v předčasných volbách v roce 2013 nesehrály překvapivě volební programy, ale skvěle propracovaný politický marketing předvolebních kampaní. Vládní krize naplno využilo právě hnutí ANO, které se na základě masivní kampaně, jež se svými slogany „ANO, bude líp“ a „Nejsme jako politici, makáme“ rázně vymezilo proti etablovaným politickým stranám. Nová rétorika politické kampaně a ostrá kritika hlavního lídra Andreje Babiše pomohla získat, jakožto novému subjektu na politické scéně, historicky nejvyšší počet hlasů (18,65 %)⁷¹ ve svých prvních volbách. Strana za svůj úspěch vděčí zejména odbornému vedení politické kampaně, a tváři volebního lídra, doplněná známým hercem Martinem Stropnickým. Stejně jako Tomio Okamura, z hnutí Úsvit přímé demokracie, přešli oba do politiky z podnikatelské sféry. Takto nově koncipované útvary těží ze zklamání a neochoty voličů nadále podporovat politiky, jež reprezentují dosavadní politiku plnou korupce a reforem. Jejich působení reprezentuje anti-politický model, který se silně vyhraňuje proti zavedeným politickým stranám.

4. Právní vymezení vzniku a činnosti politických stran

Vznik a fungování politických stran jsou v České republice regulovány právními úpravami na několika rovinách – mezinárodní, ústavní a zákonné (předpisové)⁷².

Vzhledem k tomu, že je Česká republika součástí mezinárodních společenství, je nutné dodržovat mezinárodní smlouvy, které se dotýkají oblasti práv spojených nejen s politickými stranami. Mezi ty nejzásadnější v rámci probíraného tématu lze považovat

⁷⁰ HAVLÍK, Vlastimil a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny 2013*. Středoevropské politické studie, 17(2), 2014. s. 207-209. [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4418>

⁷¹ Volby.cz. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013*. [online]. [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>

⁷² Každý zákon přijatý parlamentem se řadí mezi tzv. obecně závazný právní předpis. (VOJÍKOVÁ, Martina, 2010)

Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv⁷³ a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech⁷⁴.

V rovině ústavní je nejdůležitější pro fungování politických stran článek 5 Ústavy, podle kterého je „*politický systém založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů*“.⁷⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., obsahující *Listinu základních práv a svobod*, je podstatný v čl. 20, jenž zaručuje právo na svobodné sdružování a v odst. 4 definuje oddělení politických stran, hnutí a jiných sdružení od státu. Dále pak na něj navazující čl. 22 Listiny.⁷⁶ Dle zmíněných ustanovení Ústava dále deklaruje v čl. 6 princip většinové vůle při politickém rozhodování, vycházející ze svobodného hlasování. Důležitá je při většinovém rozhodování ochrana menšin.

Zákonná úprava o politických stranách byla po zkušenostech s komunistickým režimem po přechodu k demokracii ihned vytvořena. Na počátku roku 1990 byl přijat zákon č. 15/1990 Sb. Nedlouho na to byl nahrazen zákonem č. 424/1991 Sb., *o sdružování v politických stranách a v politických hnutích*, přijatým 2. října 1991 Federálním shromážděním. Zákon z roku 1990 byl podstatně liberálnější než jeho následovník. Až s ustavením nového zákona byly definované podmínky, které umožňují vznik strany, možné pozastavení její činnosti či úplné rozpuštění. Poprvé bylo také uzákoněno financování a hospodaření politických stran.⁷⁷

V návaznosti na čl. 20 odst. 4 Listiny základních práv a svobod zakotvil nový zákon v odst. 5 již zmiňované oddělení politických stran od státu. Strany nesmějí vykonávat funkce státních orgánů, řídit je, či nahrazovat. Nesmějí ukládat povinnosti těm, kteří nepatří mezi jejich členy. Zákazem je pro stranu stav být ozbrojenou a její činnost nesmí být vykonávána

⁷³ Evropská úmluva byla stvrzena 4. listopadu 1950 v Římě. Československo se přidalo k ostatním státům v roce 1992. ECHR. *Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv*. čl. 11. [online]. [cit. 2018-01-07] Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

⁷⁴ Tento mezinárodní pakt byl podepsán státy, smluvními stranami, 19. prosince 1966 v New Yorku. Česká republika je smluvní stranou od 1. ledna 1993. Již dříve ho však 7. října 1968 podepsala tehdejší Československá socialistická republika. OSN. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. čl. 22. [online]. [cit. 2018-01-07] Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit.prava.pdf>

⁷⁵ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., čl.5, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

⁷⁶ Čl. 22 Listiny: „*Zákonná úprava všech politických práv a svobod a její výklad a používání musí umožňovat a ochraňovat svobodnou soutěž politických sil v demokratické společnosti.*“ Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

⁷⁷ Zákon také upravuje podíl státu na financování stran prostřednictvím státních příspěvků. Nárok na stálý příspěvek vzniká straně a hnutí, které získaly ve volbách do Poslanecké sněmovny nejméně 3 % hlasů.

na pracovištích.⁷⁸ V zákoně je dáno rozlišení politických uskupení na stranu a hnutí, avšak žádné právní rozdíly mezi nimi nejsou. Na oba celky se z právního hlediska nahlíží totožně, mají stejná práva i stejné povinnosti, liší se pouze v označení.

4. 1. Vznik strany

Každá strana musí být dle platného zákona řádně zaregistrována. Návrh na registraci podává na Ministerstvo vnitra ČR „*nejméně tříčlenný přípravný výbor strany a hnutí (dále jen "přípravný výbor")*“, který je oprávněn vyvíjet pouze činnost směřující ke vzniku strany a hnutí.“⁷⁹ Členem přípravného výboru může být pouze fyzická osoba s platným českým občanstvím, která je více než 18 let.

Pro registraci strany je nutné předložit písemný návrh podepsaný členy přípravného výboru s uvedením veškerých informací jako jejich jmen, příjmení, data narození a bydliště. Je nutné dodat jméno zmocněnce, který je oprávněný jednat jménem přípravného výboru. Vyžadovaná je petice s podpisy alespoň jednoho tisíce občanů, včetně jejich jmen, příjmení, data narození a bydliště, požadujících, aby strana nebo hnutí vznikly. Žadatelé jsou povinni ke svému návrhu připojit základní dokument, stanovy politické strany nebo politického hnutí, a to ve dvou vyhotoveních.⁸⁰

Ve stanovách každé politické strany či politického hnutí musí být uveden jednak celý název strany nebo hnutí, včetně zkratky . Název i zkratka musí být výrazně odlišná od subjektu již existujícího. Navrhovatel musí také uvést sídlo, které se musí nacházet na území České republiky. Nedílnou součástí každých stanov musejí být programové cíle, kterými se bude daný subjekt prezentovat. Musí zde být rovněž uvedena práva a povinnosti všech členů. Dalším povinným bodem je definované ustanovení o organizačních jednotkách, pokud budou zřízeny, zejména vymezení rozsahu, v němž mohou ve prospěch strany majetek nabývat, hospodařit a nakládat s ním, popřípadě nabývat jiná majetková práva, a rozsahu, v němž mohou jednat a zavazovat se jménem strany. Popsané zde musejí být veškeré zřízené orgány včetně statutárních, rozhodčích a revizních. Nesmí chybět jasně definované způsoby jejich ustavování a vymezení jejich oprávnění. Stanovy mají dále uvádět zásady hospodaření

⁷⁸ Zákon č. 424/1991 Sb., § 5 o sdružování v politických stranách a v politických hnutích [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424#f1372914>

⁷⁹ Zákon č. 424/1991 Sb., § 6 odst. 2, o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424#f1372914>

⁸⁰ Ministerstvo vnitra České republiky. *Registrace politické strany nebo politického hnutí*. [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=2128&docType=ART&chnum=6>

a způsob naložení s majetkovým zůstatkem, který vyplyne z likvidace majetku a závazků v případě zrušení strany a hnutí, pokud tento zůstatek nepřipadne státu. Poslední povinností pro všechny stanovy je uvedení způsobu stanovení členských příspěvků, mají-li členové strany a hnutí uloženu povinnost platit členské příspěvky.⁸¹

Ministerstvo má právo registraci odmítnout, pokud jsou stanovy strany v rozporu s § 1 až 5 a § 6 odst. 3 a 4. zákona o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. V opačném případě je registrace provedena.⁸² V případě jakékoliv změny ve stanovách, má strana povinnost podat písemný návrh na registraci změny do 15 dnů od jejího schválení na ministerstvo vnitra. Stejně jako při registraci, je nutné dodat změny ve dvou vyhotoveních společně s usnesením stranických orgánů, jež jsou oprávněné o těchto procesech rozhodovat. Změna stanov je účinná ode dne její registrace ministerstvem. Důvodů pro odmítnutí registrace nové strany je několik. Mezi ně patří například porušení zákonů a Ústavy, nedostatky v návrhu na registraci apod.⁸³

4. 2. Členství v politické straně

Zákon také vymezuje členství v politické straně nebo hnutí. Podle § 2 odst. 2 a 3 se mohou členy stát pouze fyzické osoby, které již překročily hranici 18 let. Jako člen však může být veden pouze v jedné straně nebo hnutí. Všichni členové politických stran musejí disponovat českým občanstvím. Členství ve straně je dobrovolné a nikdo k němu nesmí být donucen. Stejně jako vstup do organizace tak i odchod z ní je každého svobodné rozhodnutí. Žádný člen nesmí být omezován ve svých osobních právech kvůli členství v některé ze stran nebo hnutí, podpoře či činnosti v ní, nebo naopak stojí mimo ně.⁸⁴ Další podmínky ve vztahu mezi členem a stranou si mohou jednotlivá uskupení ve svých stanovách určovat samy.

Členům strany vznikají vstupem do organizace jistá práva a povinnosti, které vždy upravují jednotlivé stanovy. Vstupem tak vzniká smluvní vztah mezi politickou stranou a jejím členem. Členem se stává ten, který je dle daných podmínek přijat příslušným orgánem strany. Strana, figurující jako právnická osoba, má právo na přijetí či odmítnutí žadatele o členství. Zánik členství je ponechán na pravidlech jednotlivých stran, zákon ho dále nijak neupravuje. Lze však odvodit, že členství zaniká na základě porušení stanovených předpisů daného zákona. V tomto případě se jedná o porušení § 2 odst. 2 a 3, tedy pokud dojde

⁸¹ Zákon č. 424/1991 Sb., § 6, o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

⁸² Zákon č. 424/1991 Sb., § 8 odst. 1, o sdružování v politických stranách a v politických hnutích.

⁸³ Tamtéž, § 8,

⁸⁴ Tamtéž § 3 odst. 2 a 3,

k odejmutí státního občanství ČR nebo ke vzniku členství v jiné politickém subjektu.⁸⁵ Rozhodnutím pro zánik členství je také smrt dané osoby. Mezi další důvody vedoucí k vystoupení ze strany typicky bývá porušení vnitřních předpisů, neplacení členských příspěvků, trestní stíhání apod.

⁸⁵ Tamtéž

5. Vznik a vývoj hnutí ANO

Hnutí ANO bylo poprvé registrováno již v roce 2011, jakožto občanské sdružení. Tehdy působilo pod celým názvem *Akce nespokojených voličů*, založeném hlavním představitelem a pozdějším politickým lídrem Andrejem Babišem. Andrej Babiš, podnikatel, vlastník mediálního domu a do roku 2014 majitel a představitel koncernu Agrofert, vystoupil v roce 2011 několikrát v médiích s kritikou tehdejší politické situace, kdy se vláda Petra Nečase potýkala s řadou politických skandálů spojených s korupcí, rozpadem Věcí Veřejných, kauzou Nagyová apod. Kritiku vůči tradičním prospěchářským stranám zformuloval ve Výzvě ANO 2011, ve které vyzývá občany, aby se připojili k iniciativě a udělali vše pro lepší budoucnost. Andrej Babiš se mimo jiné zavázal, že bude vést hnutí jako manažer, bez nároků na odměnu, a veškeré výdaje spojené s fungováním iniciativy zafinancuje z vlastních příjmů.⁸⁶ I přes to, že Babiš prohlásil, že není jeho ambicí vstupovat do politiky, bylo ANO 2011 zaregistrováno u ministerstva vnitra jako politické hnutí v květnu roku 2012. Mezi hlavní body strany, se kterými mělo ANO nebývalý úspěch, patřilo zajištění stejných pravidel platících pro všechny, příslib práce pro všechny občany, snížení DPH, důsledné vybírání daní, podpora kultury a sportu či zlevnění energie.⁸⁷ Následně byl v srpnu uspořádán ustavující sjezd, kde byl Babiš zvolen předsedou strany, což se ani po šesti letech nezměnilo. Členy představenstva byli zvoleni, zároveň i vysocí představitelé holdingu Agrofert, Jaroslav Faltýnek a pozdější ministr životního prostředí Richard Brabec.⁸⁸

Druhý celostátní sněm, konaný v březnu 2013 přinesl v hnutí první rozpory. Na pozice místopředsedů byli zvoleni jiní lidé, než které navrhoval sám předseda hnutí. Své místo prvního místopředsedy tehdy neobhájil Jaroslav Faltýnek. Na jeho podporu krátce nato vystoupil Babiš a Faltýnek byl nakonec zvolen alespoň mezi členy Předsednictva. Nedlouho na tyto události ale začali zvolení místopředsedové, vyjma Věry Jourové,

⁸⁶ ANO. *Výzva 2011*. [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyzva-ano.pdf>

⁸⁷ ANO. *Historie*. [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>

⁸⁸ ANO. *Usnesení z ustavujícího celostátního sněmu politického hnutí ANO 2011 konaného dne 1. 8. 2012 v sídle hnutí*. [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/usneseni/ano-usneseni-celostatniho-ustavujiciho-snemu-20121113.pdf>

odstupovat a dle vyjádření Hany Greplové⁸⁹ či Petera Havránka⁹⁰ v médiích tak učinili ve spojitosti s pochybnostmi o demokratičnosti hnutí ANO a přílišném vlivu hlavního představitele a zásadního finančního podporovatele hnutí Andreje Babiše. Ten se proti tvrzení ohradil v interním dopise, na který později navázaly přísnější podmínky, upravující členství v organizaci.⁹¹

První volby, kterých se hnutí ANO účastnilo, byly v roce 2012 volby senátní. Občanům představilo sedm kandidátů, ani jeden z nich však nedokázal veřejnost přesvědčit. Za to v roce 2013, kdy hnutí ANO kandidovalo v předčasných volbách do Poslanecké sněmovny PČR, které se konaly ve dnech 25. a 26. října 2013, byly výsledky pro organizaci nadmíru úspěšné. Jako nový politický subjekt získal historicky nejvyšší počet hlasů.⁹² Volby vyhrála strana ČSSD, se kterou následně hnutí ANO spolu s KDU-ČSL vytvořilo koalici. A. Babiš charakterizoval své hnutí jako středové, což mu otevřelo možnosti pro případná povolení vyjednávání. Ve vládě premiéra Bohuslava Sobotky získalo hnutí ANO ministerský post na resortu financí, dopravy, spravedlnosti, místního rozvoje, životního prostředí a na resortu obrany.⁹³ Vládní program byl tehdy postaven zvláště na ekonomických principech, tj. funkčnosti a transparentnosti státní správy, prosperujícím penzijním systému, podpoře podnikání, investicích do vzdělání, vědy a výzkumu, efektivitě trhu práce apod.⁹⁴ Tehdy byl ministrem financí jmenován sám Andrej Babiš, který se později potýkal s problémy se střetem zájmu, kvůli nimž ho na ministerstvu později vystřídal Ivan Pilný (ANO).

I následující rok 2014 byl pro hnutí ANO úspěšný. Ve volbách do Evropského parlamentu získalo nejvíce hlasů (16,13 %), což odpovídalo čtyřem mandátům, ve volbách do zastupitelstev obcí opět nejvíce hlasů (14,59 %) a 1 600 mandátů.⁹⁵ Téhož roku, ve volbách do Senátu, byli tentokrát úspěšní čtyři kandidáti.

⁸⁹ KODĚRA, Petr. *Exmístopředsedkyně ANO 2011: Ani bohatí nezabrání krádežím v politice, Babiš má dvojí tvář*. Hospodářské noviny [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60497990-hnuti-ano-2011-hana-grepova-miliardar-andrej-babis->

⁹⁰ DOSTÁL, Vratislav. *Peter Harvánek o hnutí ANO: je to režirovaná hra*. Deník Referendum [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/19363-peter-harvanek-o-hnuti-ano-je-to-rezirovana-hra>

⁹¹ Viz podkapitola *Členství v hnutí*

⁹² ANO. *Historie*. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>

⁹³ Vláda.cz. *Vláda Bohuslava Sobotky (29.01.2014 – 13.12.2017)*. [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2013-cr/bohuslav-sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/>

⁹⁴ Vláda.cz. *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

⁹⁵ iRozhlas.cz. *Volby do Evropského parlamentu v Česku vyhrálo ANO, uspěli i Svobodní*. [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5933747>

Hnutí ANO od samého počátku disponuje vysokou popularitou a přízní veřejnosti. To se potvrdilo i v nedávných sněmovních volbách (říjen 2017), ve kterých hnutí ANO jasně dominovalo, získalo 29,64 % v přepočtu 78 mandátů.⁹⁶ Problém sestavení vlády byl však patrný hned od začátku. Ostatní strany totiž ve svých předvolebních kampaních deklarovaly, že nebudou spolupracovat a sestavovat vládu s trestně stíhanými politiky. Tento fakt dosud (duben 2018) brzdí vytvoření takové vlády, která by získala v Parlamentu důvěru. I přes to hnutí stále disponuje vysokou podporou veřejnosti. Podle průzkumu CVVM by hnutí ANO v březnu 2018 zvítězilo ve volbách s ještě větším procentem získaných hlasů (30, 5%), než tomu bylo v říjnu.⁹⁷

5. 1. Předpisy hnutí

K tomu, aby mohly v České republice fungovat jakékoliv politické subjekty, musejí splňovat určité zákonné podmínky. Mezi takové podmínky, jaké byly rozebrány v teoretické části právní úpravy o politických stranách a hnutích, patří existence stanov. Hnutí ANO má vedle povinných stanov pro členy závazné i další předpisy. Během působení hnutí se předpisy, zejména pak stanovy, často proměňují, čemuž se bude práce v této části podrobněji věnovat.

5. 1. 1. Etický kodex

Hnutí ANO, nováček vládní koalice utvořené v roce 2013, si po získání 47 poslaneckých mandátů v rámci svého klubu odsouhlasilo tzv. *Etický kodex poslance politického hnutí ANO 2011*.⁹⁸ Etický kodex byl schválen 30. října 2013 a jako jediný dokument, platící v hnutí Ano, nedoznal dosud žádných změn.

Jedná se o dokument, jehož dobrovolným podepsáním potvrzuje každý poslanec svoji loajálnost k organizaci. Hnutí si tímto kodexem zajišťuje jednotnost ve vystupování svých reprezentantů.⁹⁹ Mimo obecně platných bodů, jako je princip svědomitosti a ochrany veřejného zájmu při výkonu mandátu, míra otevřenosti při poskytování informací o činnosti

⁹⁶ Volby.cz. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017*. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

⁹⁷ CVVM. *Volební model v březnu 2018*. [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4563/f9/pv180326.pdf

⁹⁸ ANO. *Etický kodex poslance politického hnutí ANO 2011*. [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/poslanecky-klub/eticky-kodex-poslance-politickeho-hnuti-ano-2011.pdf>

⁹⁹ Lidovky.cz. *Etický kodex ANO. Kdo ho poruší, zaplatí 52 tisíc*. [online]. 2013 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/eticky-kodex-ano-kdo-ho-porusi-zaplati-52-tisic-fo4-/zpravy-domov.aspx?c=A131104_153216_ln_domov_jzl

a úcta a odpovědnost k dobrému jménu sněmovny, nesmí poslanec za hnutí ANO uzavírat smlouvy s osobami sobě blízkými, ani tyto osoby nikomu navrhnout. Další povinností poslance je jeho odpovědnost vůči politickému programu hnutí ANO a dodržení závazku, že v průběhu jednoho volebního období neopustí tento klub. Svojí účastí v klubu se také zavazuje k poskytování měsíčního příspěvku ze svých výdajů ve výši 7000,- Kč na administrativní a odborné práce a na činnost poradců celého klubu. Na dodržování těchto pravidel dohlíží vedení klubu a v případě jejich porušení se provinilec podepsáním kodexu zavazuje k zaplacení sankce. Tato pokuta dosahuje až do výše jednoho měsíčního platu a je celá věnovaná na dobročinné účely.¹⁰⁰ K 1. lednu 2018 činí platová základna každého poslance 70 195,- Kč.¹⁰¹

5. 1. 2. Morální kodex hnutí

Zatímco etický kodex je vázán pouze pro členy hnutí ANO, kteří zároveň získají od voličů ve volbách mandát, k morálnímu kodexu se zavazují všichni členové uskupení na jakékoli úrovni, a to včetně reprezentantů hnutí v Parlamentu. Morální kodex obsahuje jedenáct pravidel. Změny, které nastaly u konkrétních bodů kodexu budou analyzovány níže.

Reprezentant svým podpisem stvrzuje, že při svém jednání bude respektovat veřejný zájem a při výkonu svého mandátu nedojde k upřednostnění zájmu osobního. Za své jednání také nese plnou odpovědnost. Hnutí ANO po svých představitelích žádá kvalifikovanou odbornost, kterou následně využijí při výkon své funkce. Jejich rozhodování musí být rovněž objektivní a nestranná. Reprezentant je povinen hájit a prosazovat programové cíle hnutí před volbami, ale i po jeho zvolení. V případě, že se představitel hnutí ANO dostane do jakéhokoliv střetu zájmu, je povinen situaci bez ohledu na osobní prospěch vyřešit co nejrychleji. Každý člen hnutí se zavazuje k vedení boje proti korupci a klientelismu. Pokud jsou mu v rámci jeho vykonávání funkce nabízena některá privilegia, zaujme proti nim veřejně odmítavý postoj a tyto náznaky neprodleně ohlásí příslušným orgánům. Informace, které získává v průběhu veřejného působení, nesmí být využity pro jeho vlastní zájem ani pro zájem třetích osob, se kterými je ve spojení. Hnutí dále od každého člena předpokládá ctění názorů a projevů představitelů jiných politických uskupení a vedení pouze etické

¹⁰⁰ ANO. *Etický kodex poslance politického hnutí ANO 2011*. [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.anobudeliz.cz/file/edee/ke-stazeni/poslanecky-klub/eticky-kodex-poslance-politickeho-hnuti-ano-2011.pdf>

¹⁰¹ PSP ČR. *Časté dotazy: platy a náhrady poslanců*. [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=687&z=3729>

kampaně. Podle článku č. 7 a 8 je reprezentant povinen poskytnout veřejnosti přesné a pravdivé informace, týkající se jeho činnosti, informace o majetku, a také osobní údaje související s výkonem mandátu.

Dosud zmíněné body se v obou verzích Morálního kodexu shodují. Změny však nastávají v následujícím bodě devět a deset, který se týká stíhání či obžalování některého z představitelů. Ve starší verzi kodexu, platné od roku 2014, měl reprezentant požádat příslušný výbor v Parlamentu o návrh na své vydání při přestupkovém řízení či trestním stíhání proti své osobě. V případě, že by proti němu bylo zahájeno ono trestní stíhání, musí složit svůj mandát, funkci a členství v hnutí a neprodleně jej opustit.¹⁰² Tyto podmínky už ve verzi, odsouhlasené na usnesení Výboru 23. ledna 2017 zmíněny nejsou.¹⁰³ Ke změnám došlo tiše, bez projednání na Celostátním sněmu a nová verze byla oficiálně publikována na webu hnutí až 3. března 2017, tedy s více než měsíčním zpožděním.¹⁰⁴ Schválené změny přinesly v kodexu povinnost pro členy rezignaci na všechny funkce, včetně členství, až v případě, že je proti jejich osobě „*podána obžaloba pro trestný čin nebo nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti a ve spojení s výkonem veřejné funkce*“.¹⁰⁵

Přepsání obou podmínek je jistou reakcí na probíhající policejní vyšetřování v kauze dotačního podvodu, ve které jsou podezřelí oba nejvyšší představitelé organizace, předseda Andrej Babiš a první místopředseda Jaroslav Faltýnek. Hnutí ANO se proti těmto tvrzením brání a dodává, že návrh na změnu přišel z řad jeho ústecké buňky, když nemohl kandidovat jeden z navrhovaných lidí, se kterým bylo zahájeno trestný stíhání. To však bylo později staženo.¹⁰⁶ I přesto, že jsou v hnutí jasně daná pravidla, která definují možnost být členem, pro všechny reprezentanty hnutí bez rozdílu na jejich postavení, je zřejmé, že se mění podmínky dle potřeb úzkého vedení strany. Stejně jako se určitá pravidla mění, jiná nejsou stejnými osobami dodržována. Jedná se tak například o porušení zásady v bodě č.4, která zakazuje jakýkoliv střet zájmu. Osoba předsedy a prvního místopředsedy ve střetu zájmu

¹⁰² Otevřené noviny. *Jakou cenu má Morální kodex ANO*. [online]. 2015 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://otevrenenoviny.cz/jakou-cenu-ma-moralni-kodex-ano/>

¹⁰³ iDnes.cz. *ANO změkčilo morální kodex, stíhaný člen nově nemusí rezignovat*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné online z: https://zpravy.idnes.cz/hnuti-ano-zmena-moralni-kodex-trestni-stihani-obzaloba-pgh-domaci.aspx?c=A170329_163548_domaci_jkk

¹⁰⁴ ANO. *Dokumenty ke stažení*. [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/onas/stahnete-si/>

¹⁰⁵ ANO. *Morální kodex hnutí*. [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf>

¹⁰⁶ ČT24.cz. *ANO zmírnilo morální kodex, rezignaci členů žádá až po obžalobě*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2071464-ano-zmirnilo-moralni-kodex-rezignaci-clenu-zada-az-po-obzalobe>

dlouho figurovala. Andrej Babiš, jakožto tehdejší ministr financí a zároveň majitel mediální skupiny MAFRA, a.s., a Jaroslav Faltýnek, jako člen představenstva firmy Agrofert a rovněž člen dozorčí rady Státního zemědělského intervenčního fondu (SZIF), dohlížel na rozdělení peněz z evropských dotačních fondů.¹⁰⁷

5. 1. 3. Stanovy hnutí ANO

Jak udávají předpisy v zákoně o politických stranách a hnutích, které byly popsány v teoretické části, jsou pro existenci každého uskupení nutné platné stanovy strany. Ve hnutí ANO dosud, k roku 2018, proběhla v pořadí již třetí proměna stanov od samotného vzniku celé organizace. První stanovy vznikly na ustavujícím sněmu 1. srpna 2012, konaném v sídle organizace.¹⁰⁸ Změny v oddílu *Členství a Organizační struktura a orgány Hnutí*, jsou rozebírány v příslušných podkapitolách práce.¹⁰⁹

První úpravy stanov politického hnutí ANO byly ve znění změn odsouhlaseny na Celostátním sněmu, který se konal 2. března 2013. Návrh na komplexní novelu stanov představilo Předsednictvo. Jednalo se především o nahrazení a vymazání určitých slov či formulací. Dále byl předložen návrh na zařazení nového bodu do oddílu „*Přechodná a závěrečná usnesení*“, jehož obsahem byla kompetence Předsednictva hnutí zvolit prvního místopředsedu z odsouhlasených místopředsedů hnutí. Navrženo bylo zároveň vytvoření Komise pro redakci stanov, do níž byl nominován vždy jeden zástupce za jednotlivý kraj (v součtu 14 zástupců). Pro schválení úprav je vždy za potřebí tří pětinová většina mandátů.¹¹⁰

Stanovy měly v úvodu vytyčené základní cíle a vypsány veškeré povinné údaje, jako je název hnutí a sídlo, které požaduje zákon. V článku dva je vypsáno deset programových bodů, s jakými se uskupení prezentovalo ve volbách. Další články se pak týkají vymezení členství, organizační struktury a orgánů hnutí, hospodaření hnutí, a na konci přechodných a závěrečných ustanovení. Post předsedy na sněmu obhájil Andrej Babiš, jako místopředsedové byla zvolena pětice Hana Greplová, Věra Jourová, Jana Valinčíčová, Jan Hammer a Peter Harvánek. Kromě Věry Jourové ještě tentýž měsíc ostatní zmínění

¹⁰⁷ ČT24.cz. *Faltýnek byl podle Bruselu ve střetu zájmů kvůli dotování Agrofertu. EU žádá po Česku 22 milionů.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2062434-faltynek-byl-ve-stretu-zajmu-evropska-komise-zada-korekci-22-milionu>

¹⁰⁸ ANO. *Usnesení z ustavujícího celostátního sněmu politického hnutí ANO 2011 konaného dne 1. 8. 2012 v sídle hnutí.* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudlip.cz/file/edee/ke-stazeni/usneseni/ano-usneseni-celostatniho-ustavujiciho-snemu-20121113.pdf>

¹⁰⁹ Viz Vnitřní struktura hnutí ANO

¹¹⁰ ANO. *Usnesení z Celostátního sněmu politického hnutí ANO 2011 konaného dne 2. března 2013 v sídle hnutí.* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudlip.cz/file/edee/ke-stazeni/usneseni/ano-usneseni-celostatniho-snemu-20130302.pdf>

rezignovali.¹¹¹ Vzhledem k tomu, že mandát všech funkcí v organizaci je na dva roky, další Celostátní sněm se konal v roce 2015.

Na třetím Celostátním sněmu byly představeny souhrnné změny na novelu stanov, a stejně jako ty předešlé, od Předsednictva hnutí a od nově ustavené Komise pro redakci stanov. Nové stanovy jsou na první pohled, oproti předešlým, rozšířené. A to především v částech, týkající se práv a povinností člena a činnosti orgánů. Preambule obsahuje rovněž programový cíl, na který navazují „klíčové hodnoty“, jimiž hnutí nahradilo v další části popsany desetibodový politický program. Mezi čtyři základní hodnoty se řadí *Svoboda, Solidarita a zodpovědnost ke spoluobčanům, Zdravý rozum a snaha hledat řešení a Rodina a soulad mezi generacemi*. Svoboda je chápána jako hodnota nezpochybnitelná. Jejím důležitým aspektem je odpovědnost za svá rozhodnutí, ale i odpovědnost za soužití s druhými. Hnutí ANO se snaží vytvářet takový stát, který nese za občany značnou odpovědnost, zároveň je ale nechce přetěžovat. Takový stát by měl pomáhat lidem, kteří to z různých důvodů potřebují. Dodává však, že vzájemná solidarita by neměla nijak omezovat svobodu a úsilí jednotlivce. Zajímavý je třetí bod, ve kterém se hnutí stylizuje do role spasitele na středové linii, jehož cílem je na základě spolupráce se všemi demokratickými subjekty dojít k veřejnému blahu. Zavazuje se k tomu, že jeho reprezentanti budou využívat více zdravý rozum a lidský přístup, protože vede často k lepšímu řešení nežli „byrokratická ztuhlost“. V případě ekonomické oblasti hnutí slibuje dohlédnout na zbytečné plýtvání veřejných prostředků a najít hospodárně výhodná řešení. Poslední bod úvodní části je zaměřen na rodinou politiku, protože spokojená a dobře fungující rodina je základem pro dobré fungování společnosti. Pro hnutí ANO je prioritou nejen správně nastavená kvalita vzdělání na všech úrovních, ale také soulad mezi generacemi.¹¹²

V části *Společná ustanovení* se nově objevuje další podmínka pro zaniknutí funkčního období člena, a to v případě, kdy dojde k pozastavení jeho členství. V roce 2017 čtvrtý Celostátní sněm odsouhlasil ještě bod šestý, který definuje zánik funkčního období „novým jmenováním, ke dni přijetí usnesení o jmenování člena orgánu“.¹¹³ V bodě číslo tři pak nové stanovy jasně uvádějí možnost kooptovat člena i do funkce prvního místopředsedu

¹¹¹ PATOČKA, Jakub. *Hnutí ANO dlouhodobě porušuje vlastní stanovy*. Deník Referendum [online]. 2014 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/tisk/18824-hnuti-ano-dlouhodobě-porušuje-vlastni-standovy>

¹¹² ANO. *Stanovy politického hnutí ANO z roku 2015*. s. 1-2. [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné online z: https://www.anobudelib.cz/file/edee/2015/03/standovy-ano_cistopis-3.3.2015-2.pdf

¹¹³ ANO. *Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017*, s.19 [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné online z: <https://www.anobudelib.cz/file/edee/2017/standovy-schvalene-iv.-celostatnim-snemem.pdf>

a ostatní místopředsedy hnutí nadpoloviční většinou zbývajících členů daného orgánu. Pokud dojde ke kooptaci do Rozhodčí a smírčí komise, měla by být zachována zásada, podle níž by měla mít každá krajská organizace v komisi svého zástupce. V případě neobsazení některých orgánů nebo dojde k jeho nečinnosti, připadá jeho působení na nejbližší nadřazené orgány nebo nově na Předsednictvo.¹¹⁴

Oddíl *Hospodaření hnutí* nepřináší ani po jednom z konaných sněmů žádnou proměnu. Za svůj majetek odpovídá hnutí, jakožto právnická osoba nikoliv jednotlivý členové. Jeho organizační jednotky disponují pouze s takovým majetkem, jenž jim byl přidělen ze schváleného rozpočtu v souladu se všemi vnitřními předpisy. Krajské složky mohou hospodařit s majetkem do výše, která byla určena jejich organizaci. Předseda Oblastního i Místního předsednictva pak nakládá pouze s majetkem do výše prostředků, přidělených Výborem. Výbor hnutí je jediný orgán, který roční rozpočet schvaluje. Dle posledního bodu tohoto oddílu hnutí poskytne v případě zrušení hnutí, a pokud Výbor nerozhodne jinak, majetkový zůstatek nadaci či nadačnímu fondu, kteří se zabývají bojem proti korupci.¹¹⁵

V Přechodném a závěrečném ustanovení je od roku 2015 dodáno zmocnění Celostátního sněmu do rukou Předsednictva hnutí k provedení nezbytných redakčních úprav pro možné zaregistrování nových verzí stanov příslušným orgánem Ministerstva vnitra.¹¹⁶ Dále už dochází ke změnám v jednotlivých oblastech stanov, na které se práce nyní zaměří.

5. 2. Vnitřní struktura hnutí ANO

Jednotlivé složky uskupení a jejich fungování musí být součástí platných stanov všech politických stran a hnutí dle zákona o sdružování v politických stranách a politických hnutích.¹¹⁷ Do vnitřní struktury je zahrnuta členská základna, včetně práv a povinností členů a jednotlivé orgány hnutí s přidělenými pravomocemi.

5. 2. 1. Členství v hnutí

V roce 2012, kdy bylo na základě „Výzvy“ iniciativy „Akce nespokojených občanů“ hnutí zaregistrováno jako hnutí politické, bylo hlavní snahou získávat podporovatele

¹¹⁴ Podmínka je dána ve stanovách z roku 2015 a ponechána i v těch nejnovějších z roku 2017.

¹¹⁵ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2013 (s. 13-14) [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné online z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/vnitri-predpisy/ano-stanovy-2013.pdf>; Stanovy politického hnutí ANO z roku 2015, s. 17-18; Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s.20-21

¹¹⁶ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2015, s.18; Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s.21

¹¹⁷ Viz podkapitola *Vznik strany*

především z řád známých osobností, jejichž „tváře“ byly následně využívány při volebních kampaních a celkové propagaci strany.¹¹⁸ Klíčovou personou hnutí byl a stále je jeho lídr, podnikatel Andrej Babiš, jehož vstup na politickou scénu vyvolal výrazný zájem médií. Hnutí ANO získalo již od počátku podporu mnohých známých osobností z řad umělců, sportovců a odborníků.¹¹⁹ Zakladatelé hnutí hledali své členy v počáteční fázi mezi podporovateli oné výzvy. Na prvním ustavujícím sjezdu v roce 2012 pak probíhaly vnitrostranické volby na důležité rozhodovací posty. Předsedou hnutí se stal Andrej Babiš, jenž získal v tajné volbě 73 hlasů. Členská základna tehdy čítala 80 členů.¹²⁰ Následující rok zveřejnilo hnutí ANO další výzvu k občanům, jejímž cílem bylo najít „dvě stě statečných“ a rozšířit tak členskou základnu.¹²¹ Ke konci roku 2017 bylo evidováno v hnutí ANO 3 039 členů.¹²² Vývoj počtu členů má tendenci nárůstu. Hnutí ANO nabízí svým příznivcům dvě možnosti, jak se podílet na jeho politice: stát se „členem“ nebo „sympatizantem“. V rámci role sympatizanta, se hnutí zavazuje k rozesílání pravidelných týdenních zpráv o veškerých aktivitách organizace, žádné povinnosti však pro něj v takovém případě nevznikají. Sympatizant je vyzván pouze k pomoci při propagaci hnutí v rámci jeho bydliště.¹²³

Získat status člena v hnutí ANO není zcela jednoduché. Základní podmínky pro získání členství upravují stanovy strany, doplněné výše zmíněným *Morálním kodexem hnutí*. V nejnovějších stanovách z roku 2017 se členství věnují články dva až šest. Jak už bylo popsáno ve všeobecně platných předpisech pro politickou participaci, členem hnutí se může stát pouze občan České republiky, starší 18 let, jenž není členem žádné jiné politické strany či hnutí. Členství v hnutí ANO vznikne pouze za podmínky pravdivé, zcela vyplněné a vlastnoručně podepsané přihlášky. Důležitou součástí každého zájemce je předložení několika dokumentů: vlastní životopis, prohlášení o bezdlužnosti, prohlášení o souhlasu se stanovami a kodexem a prohlášení o beztrestnosti společně s předložením výpisu z rejstříku

¹¹⁸ KOPEČEK, Lubomír a Petra SVAČINOVÁ (2015): s. 194

¹¹⁹ Například žokej Josef Váňa, bývalá atletka Šárka Kašpárková, dokumentaristka Olga Špátová aj. (ANO. *Podporují nás*. [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelib.cz/cs/>)

¹²⁰ iDnes.cz. *Babiš stanul v čele svého ANO 2011 a představil sedm zájemců o Senát*. [online]. 2012 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/babis-v-cele-noveho-politickeho-hnuti-dwu-domaci.aspx?c=A120801_125833_domaci_hv

¹²¹ BICAN, Štěpán. *Výzva ANO 2012 (Štěpán Bicera)*. ANO [online]. 2012 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.anobudelib.cz/cs/o-nas/blogy/11547/vyzva-ano-2012-stepan-bicera>

¹²² iDnes.cz. *Levici trápí úbytek členů. KSČM ztratila tisíce, naopak „táhne“ SPD*. [online]. 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/politika-politicke-strany-snemovna-clenove-pirati-spd-kscm-cssd-ano-1gu-domaci.aspx?c=A180212_171920_domaci_bja

¹²³ ANO. *Jak se registrovat do hnutí ANO*. [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelib.cz/cs/makame/archiv/novinky/jak-se-registrovat-do-hnuti-ano-21813.shtml>

trestů.¹²⁴ Tzv. koordinátoři hnutí, tedy úplně první členové, podílející se na zakládání regionálních struktur hnutí ANO, se ještě museli podrobovat psychologickým testům.¹²⁵

Novinkou od roku 2017 je postup, kdy je přijímací proces zahájen v momentě doručení přihlášky s žádostí o členství už nikoliv Oblastnímu předsednictvu, ale Hlavní kanceláři hnutí, která ji teprve po zaevidování postoupí příslušnému Oblastnímu předsednictvu v místě trvalého bydliště žadatele. Ještě v roce 2013 se mohli zájemci o členství, tzv. *čekatelé*, účastnit jednání místních organizací¹²⁶, po změnách však zůstalo pouze právo být evidován u místní organizace a účastnit se pouze veřejných akcí a setkání hnutí. Čekatel má právo vznášet návrhy nebo dotazy, žádat o pozastavení/obnovení procesu přijímání. Nedisponuje právem volit, ani být volen nebo delegován jakožto řadový člen. Čekatel však musí dodržovat platné stanovy a morální kodex a jednat ve prospěch zachování dobrého jména organizace, a to i v době, kdy ještě není přijat. Členy se stávají ti, jejichž přihláška je po uplynutí čekatelské lhůty, která ale může být zkrácena či prodloužena, Předsednictvem kladně vyřízena. Standardní čekací lhůta je šest měsíců. Rozhodnutí o schválení či zamítnutí přihlášky vydává Oblastní předsednictvo, které o tom informuje žadatele i Hlavní kancelář hnutí. V případě odmítnutí se může čekatel proti rozhodnutí odvolat k Předsednictvu, které může případně přihlášku schválit. Proti jeho verdiktu už se ale nelze dále odvolat. Měnit rozhodnutí organizací na nižší úrovni může Předsednictvo až v nejnovějších stanovách. Nová žádost pak může být podána nejdříve rok po odmítnutí předchozí přihlášky.¹²⁷ Zvláštním rysem přijímání členů je specifický extrémně exkluzivní charakter členství.¹²⁸ Stalo se tak po prvním vnitřním rozkolu v roce 2013.¹²⁹ V reakci na tyto události sepsal Andrej Babiš interní dopis, v němž mimo jiné představil přísnější podmínky pro kontrolu nově přichozích členů: „*Osobně si беру z této "příhody", z níž se bezesporu dokážeme oklepat, jedno velké ponaučení. Budu tlačit na to, abychom věděli, jaké členy přijímáme do hnutí a jací lidé jsou voleni do funkcí. Jako hnutí bychom měli znát motivaci každého člena. Nechceme už dělat psychology křiklounům, kteří se u nás uchytili*

¹²⁴ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 2-3.

¹²⁵ CHARVÁT, Jakub a Petr JUST (2016), s 87

¹²⁶ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2013, s. 3

¹²⁷ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 3-4

¹²⁸ KOPEČEK, Lubomír a Petra SVAČINOVÁ (2015): s. 188

¹²⁹ Na celostátním sněmu v březnu 2013, kdy došlo k nezvolení Jaroslava Faltýnka prvním místopředsedou, byl vedením nařčen zvolený Jan Hammer z kupčení hlasů delegátů. Po tomto incidentu se rozhodli nově zvolení místopředsedové ve složení Hana Greplová, Jana Valinčíčová, Peter Havránek, a právě Jan Hammer rezignovat na své posty. K nim se přidal i člen předsednictva Jan Síla. (ANO [online]. 2013 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/archiv/novinky/andrej-babis-k-breznove-rezignaci-mistopredsedu-ano-12513.shtml>)

*jen proto, že je v jiných politických stranách nechtěli. Budu také požadovat, aby v profesionálním týmu pracovali loajální lidé, kteří neprahnou po politických funkcích“.*¹³⁰

Kromě kontroly nově přichozích členů, se snaží vedení hnutí kontrolovat i již přijaté. Před komunálními volbami v roce 2014 dokonce proběhlo rozsáhlé prověřování vlastních kandidátů, což nemá v ostatních českých stran obdoby. Hlavní manažerka strany ANO spolu se svým týmem zjišťovala z veřejně dostupných zdrojů minulost jednotlivých kandidátů. Na základě získaných informací s nimi následně probíhaly pohovory. Výsledkem byly změny v pořadí na kandidátních listinách, či úplné vyškrtnutí.¹³¹ Další povinností pro členy hnutí je podle stanov okamžité oznámení, že je proti nim vedeno dle oficiálních kroků orgánů veřejné služby jakékoliv řízení, a to hlavně přestupkové, trestní nebo exekuční. Povinností každého člena je aktivní zapojení se do činností hnutí, dodržování veškerých platných předpisů, oznámit jakékoliv změny v údajích uvedených při registraci, včas zaplatit nastavené členské příspěvky a šetrně používat a chránit majetek organizace. Člen hnutí má rovněž za povinnost prosazovat programové cíle a zasadit se o jejich plnění.¹³²

Podobně jako jsou definované postupy pro přijímání nových členů, má hnutí ANO uvedené mechanismy i pro zaniknutí statusu čekatele a vyloučení již přijatého člena, které jsou od procesu přijímání znatelně jednodušší. Článek o zániku členství a statusu čekatele je stejně jako ostatní články v oddílu *Členství* rozšířený. Členství a status čekatele zaniká ze zákonně daných důvodů, jako je smrt, členství v jiné straně nebo kandidatura za jinou stran nebo omezení svéprávnosti. Dále zaniká dnem, kdy dojde k rozhodnutí o vyloučení a od roku 2015 dnem, kdy je zrušena organizace, ve které je čekatel nebo člen zapsán. O vyloučení z organizace rozhoduje opět Předsednictvo na základě vyžádání stanoviska dané organizace, která konkrétního člena eviduje. Vyloučení z hnutí může nastat, pokud dojde k: 1) porušení jakýchkoliv platných vnitřních předpisů, 2) jednání, nerespektující zájmy hnutí, 3) chybnému nebo nepřesnému uvedení údajů v registračním formuláři nebo 4) neuhrazení stanovené výše členského příspěvku. Účinnost vyloučení nastává v okamžiku rozhodnutí příslušného orgánu. Vůči jeho rozhodnutí má již bývalý člen právo odvolání se k Rozhodčí a smířčí komisi. V případě, že dojde k zániku členství nebo vyloučení, nemá dotyčný právo na navrácení jakékoliv částky z poplatku za členství.¹³³

¹³⁰ Tamtéž

¹³¹ KOPEČEK, Lubomír. *Já platím, já rozhoduji. ANO jako strana-firma*. Forum24 [online]. 2016 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: http://forum24.cz/ja-platim-ja-rozhoduji-ano-jako-strana-firma/?fb_comment_id=1178831608819744_1179328125436759

¹³² Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 5

¹³³ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 6

5. 2. 2. Organizační struktura a orgány hnutí

Charakter organizační struktury hnutí je od samého začátku centralizovaný. Vnitřní uspořádání se tedy začalo utvářet ze „shora“, kolem hlavního představitele hnutí, a tehdy i firmy Agrofert, Andreje Babiše. S nárůstem počtu členů se postupně tvořily nižší stupně struktury. Místní organizační struktury byly zprvu tvořeny koordinátory, které si vybíralo stranické „centrum“. S přibývajícím zásahy vedení do pravidel strany se ozývají hlasy od odborníků, ale i samotných členů, že charakter organizace spěje k autoritářství.¹³⁴ Dochází totiž ke změnám, které přisuzují předsedovi hnutí bezprecedentní pravomoci, které však hraničí s porušováním zákonného předpisu o vzniku a činnosti strany. Strana nebo hnutí nemůže vznikat nebo vyvíjet činnost mj. za předpokladu, že její stanovy nejsou demokratické, nebo nemají demokraticky ustanovené orgány.¹³⁵

Podobně jako ostatní české politické strany, má dle stanov hnutí ANO organizační struktura standardní podobu. Je tvořena čtyřmi stupňovými oblastmi: oblastní, místní a krajské organizace. Na ty dohlíží orgány s celostátní působností. Mezi ty patří: 1) Celostátní sněm, 2) Výbor, 3) Předsednictvo, 4) Kontrolní komise a 5) Rozhodčí a smířčí komise.¹³⁶ V případě, že je na zasedáních orgánů přítomna nadpoloviční většina jejich členů nebo delegátů, jsou tyto orgány usnášeníschopné. K přijetí výsledného usnesení je zapotřebí stejný počet členů, tedy nadpoloviční většina přítomných. Jak už bylo v úvodu kapitoly zmíněno, pro odsouhlasení jakýchkoliv změn ve stanovách je zapotřebí na Celostátním sněmu kladná vyjádření tří pětin přítomných členů, kteří mají rozhodovací hlas. Jednotlivé orgány pak mohou, vyjma sněmů na všech úrovních, odsouhlasit usnesení bez svolání zasedání. Tento bod byl přijat až na třetím Celostátním sněmu.

Stejně jako celostátní orgány, mají organizace na nižších úrovních (oblastní, místní a krajské) vlastní samosprávné orgány. Skládají se ze sněmu, předsednictva a revizora hospodaření, kterého na krajské úrovni nahrazuje kontrolní komise. Naopak odlišujícím aspektem je míra autonomie těchto nižších územních organizací. ANO má na nižších stupních struktury autonomii omezenou a kontrolovanou od celostátním Předsednictvem, jenž má ustanovené rozsáhlé pravomoci oproti jiným uskupením.¹³⁷

¹³⁴ OTTO, Pavel. *ANO má vůdce: schválené stanovy hnutí jsou nedemokratické, tvrdí právník*. E15.cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/ano-ma-vudce-schvalene-stanovy-hnuti-jsou-nedemokratice-tvrdi-pravnik-1330476>

¹³⁵ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

¹³⁶ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 6-7

¹³⁷ KOPEČEK, Lubomír a Petra SVACINOVÁ (2015): s. 192

Nejvyšším orgánem hnutí je Celostátní sněm, který se koná minimálně jednou za dva roky. Celostátní sněm může dle potřeby svolat pouze předseda hnutí. Účastní se ho členové Výboru, delegáti vybraní Krajským sněmem na základě klíče schváleném Výborem, a po posledních úpravách i poslanci a senátoři zvoleni za hnutí, ale pouze v případě, jsou-li členy. Pravomocemi sněmu jsou podle dosud platných stanov z roku 2017 volby a odvolání všech členů orgánů, schvalování změn stanov, zpráv o činnostech hnutí a komisí a rozhodování o přeměně či zrušení hnutí nebo sloučení s jiným politickým subjektem. V období, kdy nezasedá Celostátní sněm, je nejvyšším orgánem hnutí Výbor. Ten tvoří členové Předsednictva a předsedové Krajských předsednictev. Výbor má ve své kompetenci schvalovat roční rozpočet, výroční finanční zprávy, vnitřní předpisy hnutí (např. Morální kodex) a volební program, včetně jeho změn. Zásadním úkolem je také schvalování kandidátních listin pro volby do místních zastupitelstev obcí a městských zastupitelstev statutárních měst. Výbor může tyto listiny neschválit nebo do nich přímo zasáhnout např. vyškrtnutím nebo změnou pořadí jednotlivého kandidáta.¹³⁸ Tyto pravomoci, jež byly v dřívějších stanovách výhradně v rukách Výboru, se po změně v roce 2017 přesunuly i do kompetencí samotného předsedy, což nemá v demokratických uskupeních obdoby. Nyní je tedy možný zásah do již sestavených kandidátních listin předsedou Andrejem Babišem. Z vlastní vůle tak může změnit pořadí kandidátů, doplnit na listinu zcela nová jména nebo někoho stávajícího vyškrtnout.¹³⁹ Tímto krokem došlo k absolutní centralizaci strany

Ne vždy ale funguje hnutí tak, jak je dáno ve stanovách. Hnutí ANO v minulosti už své stanovy porušovalo. Stalo se tak například v květnu 2013, kdy po rozsáhlých rezignacích místopředsedů, kteří z hnutí odešli společně kvůli narůstající centralizaci a nedemokratičnosti, zůstalo vedení organizace neúplné. Do října 2014 fungovalo Předsednictvo pouze ve složení předsedy, první místopředsedkyně Věry Jourové a dalších osmi řadových členů, z nichž dva (Radek Hloušek a Pavel Elias), nebyli zvoleni sněmem, ale kooptováni. Do března 2015, kdy se konal třetí celostátní sněm a na němž bylo vedení doplněno, však Andrej Babiš vládl de facto sám. Věra Jourová opustila svůj post z důvodu zvolení do funkce eurokomisařky.¹⁴⁰ Z výše uvedených a doložitelných faktů je zjevné, že

¹³⁸ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 9-10

¹³⁹ ROZEHNAL, Aleš. *Nové stanovy hnutí ANO obsahují vůdcovské klauzule, je však nutno respektovat stranickou autonomii*. HlidacíPes.org [online]. 2017 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/at-zije-vudce-nove-stanovy-hnuti-ano-obsahuji-vudcovske-klauzule-je-vsak-nutno-respektovat-stranickou-autonomii/>

¹⁴⁰ PATOČKA, Jakub. *Hnutí ANO dlouhodobě porušuje vlastní stanovy*. Deník Referendum [online]. 2014 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/tisk/18824-hnuti-ano-dlouhodobě-poruuje-vlastni-stanovy>

organizační struktura fungovala mezi léty 2013 a 2014 jinak, než upravují stanovy. Další změnou, kterou přinesl čtvrtý sjezd ANO, je vytvoření nového stálého poradního orgánu, tzv. Grémia. Součástí Grémia je předseda, první místopředseda a další místopředsedové hnutí, kteří Předsednictvu předkládají jimi schválená stanoviska o politickém a organizačním charakteru, tedy například návrh na zrušení některé z nižších správních organizací. Při takovém kroku je Grémium oprávněno prošetřit okolnosti a vyžádat si podklady a vyjádření zainteresovaných orgánů nebo osob.

Pozice předsedy hnutí má na starost zejména reprezentaci a hájení zájmu hnutí na venek. Pokud předseda nemůže vykonávat svojí funkci, nebo není přítomen, může ho v jeho kompetencích zastoupit první místopředseda nebo další místopředsedové, to však za předpokladu písemného pověření od Předsednictva.¹⁴¹ Předseda může rovněž jmenovat a z funkce odvolat manažery hnutí, čímž má pod kontrolou proces profesionalizace samotného uskupení. Předseda a místopředsedové společně až s osmi členy tvoří Předsednictvo, které je statutárním orgánem hnutí. Předsednictvo rozhoduje o působení nižších organizací, poradních orgánů, hospodaří s majetkem hnutí, předkládá zprávy a návrhy Výboru i Celostátnímu sněmu a nominuje na kandidátní listinu kandidáty pro sněmovní, senátní a krajské volby, pro volby do Evropského parlamentu a do zastupitelstev obcí a statutárních měst. Pro všechny orgány nižšího stupně tedy platí, že jejich návrhy na sestavení kandidátní listiny přímo podléhají rozhodnutí Výboru nebo předsedovi hnutí a jejich role je tedy v uvedených procesech omezená. Odlišné kompetence najdeme i mezi jednotlivými samosprávami. Krajské sněmy mohou navrhnout kandidáty pouze pro volby do Poslanecké sněmovny, Evropského parlamentu a do příslušných krajských zastupitelstev, vč. hlavního města Prahy, v případě Oblastních orgánů je rozšířena jejich působnost o navržení kandidátů i do senátních a komunálních voleb.¹⁴²

Hnutí ANO si zřídilo pro kontrolu a rozhodčí činnost dvě nezávislé komise-Kontrolní komisi a Rozhodčí a smírčí komisi. V Kontrolní komisi mohou působit nejméně tři, nanejvýš však pět členů. Komise dohlíží na správné hospodaření hnutí a informuje Výbor a Předsednictvo o výsledcích, předkládá svá stanoviska k výroční zprávě, k rozpočtu a jeho dodržování a k dokumentům, ovlivňující hospodaření hnutí. Všichni členové a orgány hnutí mají povinnost poskytnout komisi potřebné listiny a doklady, které si vyžádá. Rozhodčí a smírčí komise je v počtu členů oproti Kontrolní komisi širší, může v ní působit až čtrnáct

¹⁴¹ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 11

¹⁴² Tamtéž, s. 13-17

členů, kteří jsou voleni Celostátním sněmem. Každá krajská organizace by měla mít v Rozhodčí a smírčí komisi svého zástupce. Rozhodčí a smírčí komise plní mj. roli odvolacího orgánu, ke kterému se může odvolat kterýkoliv člen nebo orgán, jenž je přímým aktérem výsledného usnesení. Komise dále urovnává a rozhoduje spory uvnitř hnutí, které by mohly poškodit zájmy či jméno hnutí. Její funkcí je závazný výklad platných stanov a kontrola dodržování všech předpisů hnutí. Pokud komise zjistí jakékoliv porušení, dojde k pozastavení platnosti daného usnesení a o svých závěrech informuje nadřízený orgán a Předsednictvo.¹⁴³

S hnutím ANO také úzce spolupracuje od roku 2014 nově vzniklý think tank Institut pro politiku a společnost, kde působí například jako místopředsedkyně správní rady Andrea Krnáčová, primátorka Prahy za hnutí ANO.¹⁴⁴ V roce 2015 pak vznikla mládežnická organizace s názvem „Mladé ANO“, jež o sobě tvrdí, že je „samostatnou a nezávislou organizací pro všechny mladé lidi mezi patnácti a třiceti pěti lety věku, mající liberální politické smýšlení a orientaci. Jako členové úzce spolupracujeme s hnutím ANO 2011, které je nám politicky nejbližší.“¹⁴⁵

5. 2. 3 Role lídra hnutí

Zásadním bodem modelu strany jako firmy je, že jejím lídrem se stane politický podnikatel, který rozhoduje o strategii, směřování strany a jejím financování.¹⁴⁶ Funkci předsedy hnutí plní Andrej Babiš od ustavujícího sněmu v roce 2012, kdy byl zvolen 73 hlasy z celkových 76.¹⁴⁷ Jinak tomu nebylo ani při dalších Celostátních sněmech konaných v roce 2013, 2015 a 2017. Ani při jedné volbě se proti současnému předsedovi nenašel protikandidát a svou funkci obhájil s takřka stoprocentní podporou. V reakci na své znovuzvolení na sněmu v roce 2017, kdy mu odevzdali delegáti 195 svých hlasů z 206 odevzdaných, poznamenal: „Děkuji za důvěru. Děkuji hlavně všem, co mě nevolili. Nemám sto procent, jsem šťastný.“¹⁴⁸ Vzhledem k tomu, že zakladatel hnutí je zároveň i jeho

¹⁴³ Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017, s. 11-13

¹⁴⁴ Institut pro politiku a společnost. *Členové správní rady*. [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/kdo-jsme/>

¹⁴⁵ Mladé ANO. *O nás*. [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.mladeano.cz/o-nas/>

¹⁴⁶ HLOUŠEK, Vít (2012): s. 324

¹⁴⁷ KOPEČEK, Lubomír. *Já platím, já rozhoduji. ANO jako strana-firma*. Forum24 [online]. 2016 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: http://forum24.cz/ja-platim-ja-rozhoduji-ano-jako-strana-firma/?fb_comment_id=1178831608819744_1179328125436759

¹⁴⁸ ČT24. *Babiš obhájil post předsedy hnutí ANO, vyzývatele opět neměl*. cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2044606-babis-obhajil-post-predsedy-hnuti-ano-vyzyvatele-opet-nemel>

předsedou, stal se hned od počátku Andrej Babiš volebním lídrem a se svou rétorikou, kriticky vedenou proti tradičním politikům a korupcí propletené veřejné správě, získal u veřejnosti silné sympatie. Podle tabulky vytvořené agenturou STEM, která uvádí údaje od začátku roku 2014 do února 2018, je Andrej Babiš dlouhodobě nejoblíbenějším mezi předsedy parlamentních stran.¹⁴⁹ Z podpory veřejnosti může Andrej Babiš velmi těžit a často se to promítá i do jeho vedení hnutí, kde jeho pravomoci rostou, což by si nejspíš nemohl jinak dovolit. Ve výše uvedených změnách, které nastaly po jednotlivých celostátních sněmech se ukázalo, že výsadní postavení mají v rozhodovacích procesech centrální orgány jako Výbor a Předsednictvo. A je také zjevné, že po každém sněmu role centra narůstá. Stejně jako hnutí, i podoba stanov je svou strukturou popsána ze shora. Prvotně jsou představeny nejvyšší orgány, až na konci oblastní a místní orgány. Hnutí ANO, jako politický projekt Andreje Babiše, svou strukturou koncepčně představuje *nástroj politického podnikatele*, jak jej popsali Hopkin a Paolucci. Mechanismy, které jsou uvnitř strany nastaveny, vedou k efektivnímu vymýcení případných neposlušností.¹⁵⁰

Strany vytvořené na firemních základech si snaží získat snazší přístup k mediím, či je dokonce ovládat. Andrej Babiš přišel do politiky z podnikatelského prostředí, coby vlastník holdingu Agrofert, kde působil dlouhá léta i jako předseda představenstva. Právě prostřednictvím Agrofertu došlo v roce 2014 k překvapivému nákupu mediální skupiny MAFRA.¹⁵¹ Své firmy vlastnil a řídil do doby, než byla v roce 2017 Parlamentem ČR schválena novela zákona o střetu zájmu (č. 14/2017 Sb.), tzv. „*Lex Babiš*“.¹⁵² Podle znění se nesmějí ucházet o veřejné zakázky, o získání nenárokové dotace ani investiční pobídky takové firmy, v nichž má politický funkcionář podíl vyšší než 25 procent. Novela zákona také počítá se zákazem vlastnit společnost, jejíž aktivitou je vydávání novin nebo provoz televize a rádia.¹⁵³ Proto se Andrej Babiš rozhodl odstoupit ze svých funkcí v předsednictvech a akcie vázané k firmě Agrofert a SynBiol přesunul pod svěrenecký fond.

¹⁴⁹ STEM. *Popularita předsedů parlamentních stran v únoru 2018*. [online]. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/popularita-predsedu-parlamentnich-stran-v-unoru-2018/>

¹⁵⁰ KOPEČEK, Lubomír. *Já platím, já rozhoduji. ANO jako strana-firma*. Forum24 [online]. 2016 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: http://forum24.cz/ja-platim-ja-rozhoduji-ano-jako-strana-firma/?fb_comment_id=1178831608819744_1179328125436759

¹⁵¹ Do mediální společnosti MAFRA spadá například MF Dnes, Lidové noviny, iDnes.cz, Lidovky.cz, Metro, 5plus2, televizní stanice Óčko a rádio Impuls. (Zdroj: Mafra.cz)

¹⁵² Zákon č.14/2017, kterým se mění zákon č.159/2006 Sb., o střetu zájmů.

¹⁵³ Vlada.cz. *Poslanecká sněmovna definitivně schválila zákon o střetu zájmů*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/aktualne/poslanecka-snemovna-definitivne-schvalila-zakon-o-stretu-zajmu-152513/>

Na ten dohlížejí Babišovi právníci a jeho manželka Monika Babišová.¹⁵⁴ Babiš byl často i kvůli vlastnictví jednoho z nejčtenějších tisků v republice, a tedy možného ovlivňování, novináři připodobňován k Silviu Berlusconi. ¹⁵⁵ Italského podnikatele a majitele mediálního impéria využili Hopkin a Paolucci pro svůj koncept strany typu firmy jako zdárný příklad politického podnikatele a lídra organizace.

Cílem politického podnikatele je v první řadě prosazovat své zájmy a svým chováním ovlivňovat veřejnou sféru, k čemuž mu má pomoci právě model strany typu firmy.¹⁵⁶ Pro co největší úspěch může taková osoba často využívat sítě kontaktů ze své osobní podnikatelské sféry. Struktura týmu v politickém uskupení je často totožná se složením firmy a strana její zázemí často plně využívá.¹⁵⁷ Proto není divu, že nejbližší spolustraníci, v nejčastějším případě i zástupci ústředních orgánů hnutí, jsou letití zaměstnanci některých z Babišových podniků. Andrej Babiš se pro svojí novou politickou kapitolu od začátku obklopil věrnými a loajálními spolupracovníky. Za zmínku stojí zde již několikrát zmiňovaný Jaroslav Faltýnek, dlouholetý člen ČSSD, který vedl zemědělskou divizi Agrofertu, kde také plnil funkci člena představenstva. Neméně důležitými jsou i Richard Brabec, bývalý generální ředitel Lovochemie, nebo Radmila Kleslová, bývalá místopředsedkyně ANO a členka dozorčí rady společnosti Kostelecké uzeniny.¹⁵⁸ Politické hnutí je tedy úzce spjato s podnikatelskou sférou, jak ve své teorii definovali sami autoři. To vede k naplnění představ politického podnikatele z hlediska řízení politické strany jako firmy. Pro takovou organizaci je typická propracovaná volebně-profesionální orientace.¹⁵⁹

S mírou Babišova vlivu souvisí i způsob financování hnutí. Základem pro disponování takové moci jsou zpravidla zdroje. Jak je patrné z dostupných Výročních zpráv

¹⁵⁴ Aktuálně.cz. *Babiš dal akcie svých firem do svěrenských fondů. Počítá se zpětným převodem.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/zacal-prevod-babisovych-firem-na-sverensky-fond-dokumenty-po/r~b4c13298ea0511e6b2310025900fea04/>

¹⁵⁵ ČÁPOVÁ, Michaela. *Nové stanovky hnutí ANO obsahují vůdcovské klauzule, je však nutno respektovat stranickou autonomii.* Echo24.cz [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wkfzy/babis-jako-berlusconi-chytry-bohaty-medii-si-chrani-byznys-a-politiku>

¹⁵⁶ HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI (1999): s. 311

¹⁵⁷ MINTROM, Michael a Phillipa NORMAN. *Policy Entrepreneurship and Policy Change.* The Policy Studies Journal, 2009. Roč. 37, č. 4, s. 653 [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1541-0072.2009.00329.x>

¹⁵⁸ BASTLOVÁ, Marie. *Kdo jsou (a kdo byli) věrní a nejbližší Andreje Babiše. Nepostradatelní i zatracení.* HlídacíPes.org [online]. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/jsou-verní-nejbližsi-andreje-babise-nepostradatelní-i-zatracení/>

¹⁵⁹ KOPEČEK, Lubomír. *Já platím, já rozhoduji. ANO jako strana-firma.* Forum24 [online]. 2016 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: http://forum24.cz/ja-platim-ja-rozhoduji-ano-jako-strana-firma/?fb_comment_id=1178831608819744_1179328125436759

hnutí, nejen budování organizační struktury, ale i financování organizace vycházelo od začátku právě z rukou Babiše. Z výroční zprávy z roku 2012, tedy z roku založení hnutí, vyplývá, že Andrej Babiš věnoval hnutí ANO dary v hodnotě 29,5 milionu korun. Mezi právníckými osobami, které rovněž přispěly, jsou na předních pozicích s největšími obnosy společnosti, patřící do koncernu Agrofert.¹⁶⁰ I v dalších letech přispívají pravidelně společnosti, vlastněné Andrejem Babišem. Příkladem toho je společnost DEZA a.s., která už přispěla hnutí ANO peněžním obnosem přes 11,5 miliónu Kč. Je tedy doložené, že většina prvních finančních prostředků, se kterými hnutí hospodařilo, pocházelo od jeho zakladatele, což výrazně zajišťuje rozhodovací slovo při působení a vedení uskupení. V dalších letech už Andrej Babiš neinvestoval do hnutí přímo, nýbrž formou bezúročné půjčky.¹⁶¹ Oproti roku 2012, kdy tvořily dary téměř 100 % příjmů, se příspěvky výrazně zmenšily. Hnutí začalo od roku 2013 pobírat příspěvky ze státního rozpočtu na činnost strany a na úhradu volebních nákladů. Výše takových příspěvků se odvíjí od počtu získaných procent ve volbách a počtu mandátů.¹⁶² S přibývajícím úspěchy ve volbách a nárůstem členské základny se zvýšil i přísun peněz z členských příspěvků a dalších povinností, které vyplývají pro členy hnutí ANO ze stanov. V tabulce č. 1 na str. 47 lze vidět celkový příjem hnutí za celou dobu působení, se kterým následně nakládá. Rozdíl je také vidět v příspěvcích, kdy hnutí ANO neobdrželo státní příspěvek na úhradu volebních nákladů (2012, 2015, 2016) ale jen na činnost organizace. V těchto letech pak stoupl objem prostředků získaných ze soukromých darů.

¹⁶⁰ ANO. *Výroční finanční zpráva 2012*. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyrocní-financni-zprava-2011.pdf>

¹⁶¹ Hospodářské noviny. *Hnutí ANO dluží Andreji Babišovi 65 milionů. TOP 09 skončila ve ztrátě*. [online]. 2015 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-63780360-hnuti-ano-dluzi-andreji-babisovi-65-milionu-top-09-skoncila-ve-ztrate>

¹⁶² Transparentnivolby.cz. *Kolik dáváme stranám peněz prostřednictvím svého hlasu*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/snemovna2017/kolik-davame-stranam-penez-prostrednictvim-sveho-hlasu/>

Tabulka č.1: Orientační přehled celkových příjmů politického hnutí ANO

Rok	Celkový příjem	z toho		
		Členské příspěvky	Dary	Příspěvky od státu
2012	64 058 064 Kč	75 801 Kč	63 9681 964 Kč	-
2013	235 565 215 Kč	381 416 Kč	7 912 118 Kč	105 270 250 Kč
2014	157 335 608 Kč	1 390 243 Kč	31 453 671 Kč	59 384 405 Kč
2015	88 175 461 Kč	3 769 013 Kč	8 914 004 Kč	57 642 500 Kč
2016	253 666 190 Kč	3 149 608 Kč	44 772 202 Kč	68 733 750 Kč
2017	301 589 229 Kč	3 950 672 Kč	33 952 246 Kč	263 686 300 Kč

Zdroj: Tabulka je zpracována na základě Výročních finančních zpráv z roku 2012-2017¹⁶³

Z důvodu neutichajících debat o soukromém financování politických stran a tím možném ovlivňování chodu dané strany vešla do platnosti novela zákona, podle níž musí mít strana nebo hnutí zřízený trvalý transparentní účet, kde musejí být evidovány veškeré peněžní položky. Tyto politické subjekty nesmějí přijmout dary nebo jiné bezúplatné plnění od jedné fyzické nebo právnické osoby, které by ve svém součtu přesáhly částku 3 mil. Kč v jednom kalendářním roce. Pokud by se tak stalo, musí být částka vrácena dárci nebo převedena do státního rozpočtu. Strany nebo hnutí už si také nadále mohou půjčovat peníze pouze od bank. Pro kontrolu hospodaření jednotlivých politických subjektů a jejich volebních kampaní byl nově ustaven Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí.¹⁶⁴

5.3 ANO podle modelu business-firm party

Jak už bylo popsáno v teoretické části, autoři konceptu strany typu firmy jasně vymezili jeho definiční znaky. Michal Klíma podle těchto bodů charakterizoval hnutí ANO jako elitářskou stranu se specifickými prvky marketingu a managementu. Dle jeho slov jsou

¹⁶³ ANO. *Dokumenty ke stažení*. [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné online z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

¹⁶⁴ Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích

tyto znaky dány minimální členskou základnou, v kombinaci se silně dominantním postavením osobností, které stranu vedou. Dalšími prvky je centralizované řízení organizace a její samotný vznik na základech firmy Agrofert.¹⁶⁵ Pro zhodnocení, zda hnutí ANO odpovídá straně typu firmy, je zapotřebí zmínit i další body, které jsou součástí teoretického vymezení konceptu strany-firmy. Doposud byly v předchozích podkapitolách rozebrány některé z těchto definičních znaků – organizační struktura, členská základna a role lídra, kterým dávají Hopkin a Paloucci silný důraz. Dalšími charakteristickými znaky jsou absence jasně ideologického vymezení, pevně daného politického programu či využívání nástrojů „outsourcingu“.

Hnutí ANO vstupovalo do politiky s cílem bojovat proti systémové korupci a za skutečné zájmy občanů, protože „z politiky a politiků se stala v očích veřejnosti nedůvěryhodná převodní páka pro prosazování různých účelových zájmů, nikoli zájmů občanů.“¹⁶⁶ ANO se snažilo svojí nabídkou zacílit na co největší počet voličů, proto v jejich prvním zveřejněném programu měsíc před konanými předčasnými volbami v roce 2013 nelze najít jasně vyhraněný názor. Samotné ANO nepovažovalo za nutné profilovat se na levou či pravou stranu politického spektra: „*Vnímáme politiku jako službu veřejnosti, a proto klademe důraz na hledání řešení, které je pro nás důležitější než ideologická nálepka.*“¹⁶⁷ Patrné jsou v něm i prvky populismu¹⁶⁸, a to zejména z důvodu, že se program neustále proměňoval podle průzkumů veřejného mínění. V reakci na jejich výsledky pak některé body v již zveřejněném programu dosáhly několika změn. Program se průběžně formoval tak, aby vyhovoval co nejvíce voličům.¹⁶⁹ Zahrnoval mimo jiné zajištění snížení nezaměstnanosti, podporu určitým sociálním skupinám, ale zároveň zamezení zneužívání státní sociální podpory. V oblasti hospodaření proklamovalo efektivní výběr daní, využívání státních prostředků, konec zadlužování a snížení rozpočtového schodku. Tahákem pro podnikatele mělo být snížení byrokratického aparátu a veškeré nutné administrativy. V době

¹⁶⁵ KLÍMA, Michal. *Od totality k defektní demokracii: privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: Slon, 2015. Politické systémy. ISBN 978-80-7419-139-8. s. 312-316

¹⁶⁶ ANO. *Programová východiska*. [online]. 2013 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/vychodiska/>

¹⁶⁷ ANO. *Pár slov o ANO*. [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/olomoucky-kraj/makame/par-slov-o-ano/>

¹⁶⁸ Populismus chápe lid jako celek a staví jej proti elitám na jednu konfliktní linii. Podle populistů jsou jediní, kteří hájí zájmy lidu a svojí rétorikou kritizují stávající politické elity a stranický systém. Ve svých politických programech často slibují nesplnitelné. (KUBÁNEK, Martin, 2016: s. 323-324)

¹⁶⁹ POKORNÝ, Jakub. *ANO mění program za pochodu. Vylepšujeme, hájí změny Babiš*. IDnes.cz [online]. 2013 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/babisovo-ano-stale-meni-program-d35-/domaci.aspx?c=A131022_201923_domaci_zt

vládnutí pak ovšem hnutí ANO přišlo s kontrolním hlášením a zavedením elektronické evidence tržeb. Tyto kroky však řada podnikatelů kritizuje, protože dochází ke zbytečnému papírování, zatěžkávání podnikatelského prostředí atd. Předvolební program, se kterým vstoupilo hnutí ANO do kampaně před volbami v roce 2017 mělo obdobnou strategii. Při představení dokumentu s názvem „*Ted' nebo nikdy*“ dodal Babiš, že je to: „*první a poslední pokus se zbavit nesnesitelné, propracované a zákeřné korupční hydry, která po více než 25 let dusí, parazituje a pomalu rozkládá celou naši zemi, (...), dál budu bojovat za zájmy lidí naší země, nejen nějaké privilegované části.*“¹⁷⁰ Jeho součástí bylo zvýšení platů zdravotnickému personálu, částečné zvýšení peněz pro důchodce, snížení počtu ministerstev, zavedení slevy na pojistném, zjednodušení státní správy elektronizací či různé odmítnutí přijetí společné měny.

Andrej Babiš si jako volební manažer hnutí před prvními volbami najal na volební kampaň profesionální tým marketingových expertů, kteří přišli se zadáním již zmíněných průzkumů, jenž vedly k vytvoření ideálního volebního programu, který přinesl hnutí takový úspěch. Za základě získaných materiálů si volební strategové hnutí segmentovali veřejnost na skupiny, a věděli, s čím a na koho mají zacílit. Stejně tak tato šetření pomohla volebnímu štábu i ve využívání komunikačních prostředků. Hnutí ANO použilo tradiční způsoby jako billboardy, inzerce, ale i nové nástroje jako byl dopis, adresovaný všem občanům do schránky.¹⁷¹ Samotný marketingový tým je od jeho sestavení v roce 2013 téměř neměnný. Hnutí ANO si prostřednictvím Andreje Babiše najalo americkou agenturu Penn Schoen Berland (PSB) a českou společnost Campaigns. Obě společnosti se již dříve podílely na jiných projektech českých politických stran. Hlavní expertní tým pak vytvořili Alexander Braun (PSB)¹⁷², coby poradce a hlavní strateg kampaně, dnes bývalý ředitel agentury Mark BBDO Petr Topinka, jenž má na svědomí všechna volební hesla, dále velmi důležitý Marek Prchal, zabývající se zejména komunikací na sociálních sítích a Anna Shavit¹⁷³. Před sněmovními volbami v roce 2017 přivedl šéf PR komunikace hnutí Vladimír Vořechovský

¹⁷⁰ WEISS, Martin. „*Mě nezastraší! Mě nezastaví! Já to nevzdám!*“ Každá hydra má své meze. Echo24.cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/ik7sb/me-nezastrasi-me-nezastavi-ja-to-nevzdam-kazda-hydra-ma-sve-meze>

¹⁷¹ KUBÁNEK, Martin. *Role populismu ve volebním marketingu hnutí ANO před parlamentními volbami v roce 2013*. Středoevropské politické studie. Ročník XVIII (2016) číslo 4. s. 331-334 [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/viewFile/6532/5875>

¹⁷² V roce 2016 přestoupil Alexander Braun z PSB do agentury SKD Knickerbocker, kde působí jako ředitel. Server Politico ji zařadil aktuálně mezi tři nejmocnější lobbistické kanceláře USA. (iHned.cz, 2017. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65595130-trump-se-da-prezit-rika-babisuv-volebni-strateg-a-vlivny-americky-politicky-lobbista-alexander-braun>

¹⁷³ dříve Matušková

do týmu Marka Hanče, ředitele agentury PR Lab. Marek Hanč se ihned stal jeho velmi vlivnou částí manažerského týmu hnutí.¹⁷⁴

Jak lze vyvodit z výše uvedených informací, předčasné volby v roce 2013 byly pro hnutí ANO zásadní a na její volební kampani a komunikaci lze spatřit významnou práci externích odborníků a profesionálů ve svých oborech, což odpovídá nástrojům „outsourcingu“. Nutno dodat, že působení odborníků a expertů v hnutí ANO není pouze v oblasti PR a marketingu, ale i dalších odvětvích jako je ekonomie či právo.¹⁷⁵ Volební kampaně jsou i nadále velmi profesionálně vedené, otázkou je, zda lze považovat kritérium externích odborníků za stále platné vzhledem k tomu, že tito profesionálové tvoří stálý tým hnutí ANO dlouhodobě. V tomto aspektu tedy nelze plně potvrdit, že hnutí ANO zcela ideálně odpovídá modelu strany typu firmy. I přes tento mírný odklon lze konstatovat, že toto kritérium je splněno.

Stejně tak absence vymezené ideologie, tak jak přepokládá koncept strany typu firmy, je přítomna i v případě ANO. Hnutí se brání rozlišení na leviči nebo pravici, což znamená, že se voliči s uskupením nijak ideologicky nemohou ztotožnit. Volební program je charakteristický svou flexibilitou a to, jak bylo výše zmíněno, v reakci na výsledky průzkumu veřejného mínění, které si nechala organizace provést, to je však patrné zejména v začátcích. Před posledními volbami sice hnutí představilo propracovanější program, ale stále s prvky populismu. Organizační struktura, která funguje v hnutí, a i způsob jeho vedení, odpovídá konceptu business-firm strany od Hopkina a Paolucci. Moc a proces rozhodování jsou soustředěny do ústředí organizace a podobají se centralismu, který funguje uvnitř soukromých firem. Z hlediska počtu členů má hnutí sice poměrně širší základnu, než předpokládají autoři, ovšem získání samotného členství či jeho udržení je poměrně složité a lze jej považovat za velmi exkluzivní. Vliv předsedy je úzce provázán s financováním hnutí. V první volební kampani bylo čerpáno především ze zdrojů, které poskytl Andrej Babiš. Postupným úspěchem a získáním mandátů ve volbách se však hlavním zdrojem příjmů staly příspěvky od státu, což se úplně neshoduje s tímto konceptem. Ten předpokládá nezávislost na finančních prostředcích poskytovaných státem.

Hnutí ANO se typologicky nejvíce podobá straně typu firmy, nejvíce shodných

¹⁷⁴ BASTLOVÁ, Marie. *KLUCI ZPOZA PLAKÁTŮ: ANO, VÍTĚZNÝ TÝM ZŮSTÁVÁ*. Neovlivni.cz[online]. 2017 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/kluci-zpoza-plakatu-kdo-jsou-strujci-vyher-a-porazek-v-ano/>

¹⁷⁵ SEZEMSKÝ, Jiří. „Zlatí“ poradci vlády hnutí ANO aneb Čejková je jen špičkou ledovce. Forum24 [online]. 2018 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://forum24.cz/zlati-poradci-vlady-hnuti-ano-aneb-cejkova-je-jen-spickou-ledovce/>

kritérií mělo ve svých začátcích, postupným vývojem se však zdá, že se od ideálního naplnění vzdaluje. Hnutí se tím stává stabilnější v konkurenci ostatních tradičních politických stranách.¹⁷⁶ Nadále však přetrvává zásadní bod, role silného lídra, než je tomu v jiných uskupeních.

¹⁷⁶ UHEREK, Pavel. *Co se rozumí tradiční politickou stranou?* Listy [online]. 2015 [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://www.listy.cz/archiv.php?cislo=152&clanek=021512>

Závěr

Tato bakalářská práce si ve svém úvodu stanovila za cíl zjistit na základě veškerých dostupných dokumentů, jak funguje samotná vnitřní struktura politického hnutí ANO a zda veškeré změny, které byly dosud provedeny v základních předpisech, stanovách, povinných pro všechny politické subjekty, stále odpovídají demokratické formě politické organizace a souběžně pak s tím, jakou roli hraje samotný předseda hnutí Andrej Babiš a zda nedochází k přílišné koncentraci moci do rukou vedení. Po využití dokumentové analýzy všech oficiálních předpisů, konkrétně stanov, schválených Celostátními sněmy, s důrazem na rokem 2017 nově platné, dále pak obou kodexech (*Etický kodex pro poslance hnutí ANO 2011* a *Morální kodex reprezentanta politického hnutí ANO 2011*) lze pokládat stanovený cíl za splněný a obhájený. Práce si v úvodu kladla dvě otázky: „*Do jaké míry je toto politické hnutí ve své struktuře demokratické?*“ a „*Jaké pravomoci mají řadoví členové hnutí a jak velkou roli při stranickém rozhodování má Andrej Babiš?*“, které zde budou díky použité metodologii zodpovězeny.

Na základě obecného vymezení typologie politických stran, s důrazem na koncepci nového modelu strany „*business-firm party*“, který autoři Hopkin a Paolucci představili na konci minulého století vychází, že se z představených typologií hnutí ANO nejvíce shoduje právě s tímto konceptem strany. Pro získání stanoveného cíle se práce z tohoto hlediska soustředila spíše na mocenské vedení uvnitř uskupení a organizační strukturu, zahrnující fungování ustanovených orgánů a členskou základnu. Po stručné charakteristice zbývajících kritérií jako je formování politické strategie na základě veřejného mínění, absence ideologického vymezení či využívání expertního týmu při volebních kampaních lze konstatovat, že hnutí ANO v těchto bodech naplnilo stanovené rysy.

Jak bylo zmíněno v teoretické části, do voleb v roce 2010 se zdál být český stranický systém stabilní. S vlivem narůstajících problémů (korupční kauzy, pochybná nabývání majetků apod.), které provázely každou vládu, se začala formovat uskupení, snažící se reflektovat aktuální situaci a získat svou protestní rétorikou, prostřednictvím hlasů voličů, moc. Zpravidla však pro tyto organizace přišel pád nebo postupný nezáměr ze strany veřejnosti. V kontextu českého stranictví byl model strany jako firmy již aplikován. Zájem podnikatelů, kteří mohou spojit svou ekonomickou moc s mocí politickou, se navyšoval. V roce 2010 mu odpovídala strana Věci veřejné, která svým fungováním splňovala všechny zmíněné aspekty, ale i ona nakonec skončila, a to z důsledku vnitřních rozporů. Hnutí ANO je proto v této oblasti v českém prostředí ojedinělým případem. Příklady, které byly v práci

prezentovány dokládají, že pozice lídra, onoho politického podnikatele, je natolik silná, že odlišné názory v hnutí defacto nezaznívají a pokud ano, dotyční opouštějí organizaci z vlastního rozhodnutí nebo jim může být vlivem zásahu některého z rozhodovacích orgánů členství odebráno. Z hlediska organizační struktury tak lze rovněž potvrdit shodnost s klíčovým rysem stranického lídra, a tím související vysokou centralizací moci v rozhodovacích procesech.

Význam členské základny hraje v případě ANO větší roli, než je tomu přikládáno v teoretickém vymezení modelu strany typu firmy. Při zakládání hnutí se Andrej Babiš obklopil zejména lidmi, se kterými má zkušenosti z podnikatelského prostředí. Postupně však začala být evidentní snaha o masivnější rozšíření členské základny, což může vést k myšlence, že zde byla snaha navýšit vnitřní moc centrálního vedení a na venek stále působit demokratický subjekt. Podle stanov, které vymezují podmínky pro získání členství, si vedení své spolustraníky pečlivě vybírá a požadavky se od vzniku organizace navyšují. Na podrobnou analýzu stanov a dalších dvou důležitých dokumentů – morálního kodexu a etického kodexu poslance hnutí ANO byl kladen v práci největší důraz. Právě členství a veškeré zřízené orgány, včetně jejich rozsahu oprávnění, musejí být uvedeny při vzniku v základních předpisech fungování organizace. V tomto případě, tedy stěžejní části práce, byly zkoumány změny, které proběhly ve stranických dokumentech po jednotlivých celostátních sněmech. Včetně ustavujícího sněmu v roce 2012, se dále konaly celostátní sněmy ještě třikrát (2013, 2015, 2017). Ať se jednalo o změny ve stranických stanovách nebo kodexech, jsou patrné po každém sněmu. Podmínky, které jsou kladeny na zájemce o členství i na samotné členy hnutí, se zvyšují. Žadatel o status člena musí organizaci poskytnout veškeré pravdivé údaje, včetně výpisu z trestního rejstříku a prohlášení o bezdlužnosti. Organizace si zakládá na nebývalé kontrole svých členů, klade velký důraz na dodržování jejich morálky a loajálnosti vůči straně samotné. V procesu přijímání i odebrání statusu členství má největší vliv Předsednictvo. Jeho působnosti podléhají veškeré důležité rozhodovací procesy. Řadoví členové, v případě že nejsou delegováni nebo v hnutí nevykonávají žádnou z vyšších funkcí, nemají téměř žádný vliv ani rozhodovací mechanismus. Působení orgánů na nižších úrovních plně podléhá úzkému centrálnímu vedení. Podoba organizační struktury hnutí ANO je tedy blízká nikoliv tradiční politické straně, ale modelu strany jako obchodní firmy.

Současně bylo zjištěno, že nejen stanovy, ale i morální kodex se dočkal svých změn. Dříve hnutí vyžadovalo od každého svého člena složení všech funkcí a odchod z organizace,

pokud proti němu bylo zahájeno trestní stíhání. To by však znamenalo, že v momentě, kdy byli oba nejvyšší představitelé hnutí ANO vydáni k trestnímu stíhání, by museli neprodleně opustit hnutí, které sami budovali. Ani jeden z nich tento krok neučinil, naopak, reakcí byla změna již zmíněných bodů, která byla „ušitá na míru“ oběma reprezentantům. Stejně průkazný je i příklad střetu zájmu rovněž obou zmíněných. Je tedy evidentní, že je organizace pod přímým vlivem úzkého vedení, které si upravuje dané zásady podle vlastní potřeby.

Velký problém rovněž nastává v případě narůstajících pravomocí, které jsou vkládány do rukou předsedy hnutí, jímž je Andrej Babiš. Tato část reflektuje výsledné zkoumání pravomocí předsedy a nabízí odpověď na druhou položenou otázku. Babišův vnitrostranický vliv byl od samého začátku posílen finančním kapitálem, který do nově vzniklého hnutí vložil. Babiš ideálně ztvárňuje klíčovou roli stranického lídra a hlavního představitele uskupení. Jeho pozice je tak vnímána i veřejností, ostatními politickými reprezentanty a médii. Mezi pravomocemi, které mu přisuzují stanovy, patří i tradičními stranami využívaná reprezentace hnutí a hájení stranických zájmů. Zajímavým bodem, který se rovněž objevil v části definující předsedovu moc, je, že může sám jmenovat hlavní manažery hnutí. Dohlíží tím na sestavování profesionálního týmu samotného hnutí. Nejzásadnější změna však přišla až s rokem 2017, kdy byly na Celostátním sněmu schváleny nové úpravy pravomocí. Ty nyní dovolují předsedovi organizace zasahovat do již odsouhlasených kandidátních listin. To bylo dosud v kompetencích Výboru hnutí, který je složen z členů Předsednictva a předsedů krajských organizací. Ze své vlastní iniciativy nyní může Andrej Babiš zasahovat do kandidátek na všech úrovních územních organizací. Tento krok tak výrazně zvýšil koncentraci moci v rukou jedné osoby. V podobě funkčnosti strany, jakou představuje hnutí ANO, jsou čím dál více patrné vůdcovské principy, což vede k silným pochybám o demokratickém zřízení. Na správné dodržování zákonných předpisů a jejich reálné provedení ze strany jednotlivých uskupení dohlíží Ministerstvo vnitra. Vzhledem k tomu, že dosud nebyly ministerstvem zamítnuty žádné z provedených změn, lze usuzovat, že se vnitřní fungování politického hnutí ANO pohybuje na tenké hranici demokratické roviny. Pokud však nedojde ke včasnému zásahu příslušných institucí, dosavadní vývoj naznačuje, že síla a moc lídra hnutí bude i nadále posilovat, což může vést až k porušování a nerespektování demokratických principů České republiky.

Summary

The main aim of this bachelor thesis was to find out how the internal structure of the political party ANO functions and which changes occurred at the national congress, especially in 2017. The work also tried to find out what powers its leader had. The findings showed that the political party ANO very closely resembles with several aspects of the model business-firm-party. The crucial point in this type of political party is the political leader, in this case, Andrej Babiš. His strong position is clear from the amount of initial contributions, and that he is his founder. The number of members is quite high, but becoming as a member is very difficult.

The core part of this thesis was the analysis of all regulations that this organization has. It has shown that the changes that have been made more strengthen the influence of the party chairman. Now these changes make it possible to change the candidate list according to himself. Furthermore, it was also demonstrated strong centralism in the functioning of authorities in a political party. Local self-governments have a small autonomy. Their decision is succumbing to the central authorities. The question of whether this party is democratic, is very controversial. The Ministry of the Interior supervises compliance with all regulations in the law. It just decides whether it violates the political party ANO laws or not.

Použité zdroje

Odborné články a publikace

CABADA, Ladislav a David ŠANC. *Český stranický systém ve 20. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-50-4.

DUVERGER, Maurice. *Politické strany*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. Politeia (Karolinum). ISBN 978-80-246-2568-3.

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran*. Praha: Barrister & Principal, 1998. Vědecké studie (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-31-5

HAVLÍK, Vlastimil a kol. *Volby do Poslanecké sněmovny 2013*. Středoevropské politické studie, 17(2), 2014. s. 207-209. [online]. [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4418>

HAVLÍK, Vlastimil a Lubomír KOPEČEK. *Krize vládnutí v České republice. Analýza působení volebního a stranického systému a návrhy možných řešení*, Politologický časopis, roč. XV, 2008, s. 188-191. [online]. [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/2008/3/Polcas_2008_3_pp_183_205.pdf

HLOUŠEK, Vít. *Český stranický systém-skutečná evropeizace?* Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2008. [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné online z: http://www.iips.cz/userfiles/file/wp_31_cesky_stranicky_system.pdf

HLOUŠEK, Vít. *Věci veřejné: Politické podnikání strany typu firmy*. Politologický časopis, 2012. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/cz/archiv/2012/4/>

HOPKIN, Jonathan a Caterina PAOLUCCI. *The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy*. European Journal of Political Research, 1999. [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.00451/pdf>

CHARVÁT, Jakub a Petr JUST. *Krize politického stranictví a noví straničtí aktéři v české politice*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2016. ISBN 978-80-87956-47-2.

KLÍMA, Michal. *Catch-all strany O. Kirchheimera (strana univerzálního typu)*. Politologický časopis, 3, 1996, č. 3, s. 225-232. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1996/3/1996-3-2-KI%C2%B0ma-Catch%20all%20strany%20O%20Kirchheimera.pdf>

KLÍMA, Michal.: "Skrytá tichá velká koalice." *Politologický časopis* 6.2, 1999. s. 174-175 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1999/2/1999-2-4-Klima-Skryta%20ticha%20velka%20koalice.pdf>

KLÍMA, Michal. *Strana kartelového typu*. *Politologický časopis* 1, 1996. s. 4-11. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1996/1/1996-1-2-Kl%C2%B0ma-Strana%20kartelov%C4%81ho%20typu.pdf>

KLÍMA, Michal. *Od totality k defektní demokracii: privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: Slon, 2015. Politické systémy. ISBN 978-80-7419-139-8

KLÍMA, Michal.: "Volební reforma v České republice v letech 1998–2000." *Politologický časopis* 7.3, 2000. s. 223-235 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/312984022_Volebni_reforma_v_Ceske_republi ce_v letech_1998-2000

KOPEČEK, Lubomír a Petra SVAČINOVÁ.: *Kdo rozhoduje v českých politických stranách? Vzestup nových politických podnikatelů ve srovnávací perspektivě*. *Středoevropské politické studie*, 2015. [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/4415/3475>

KROUWEL, André. *Party transformations in European democracies*. Albany: State University of New York Press, 2012, s. 251. ISBN 978-143-8444-833.

KUBÁNEK, Martin. *Role populismu ve volebním marketingu hnutí ANO před parlamentními volbami v roce 2013*. *Středoevropské politické studie*. Ročník XVIII (2016) číslo 4. s. 331-334 [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/viewFile/6532/5875>

KUBÁT, Michal, Martin MEJSTŘÍK a Jiří KOCIAN, ed. *Populismus v časech krize*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3439-5.

MINTROM, Michael a Phillipa NORMAN. *Policy Entrepreneurship and Policy Change*. *The Policy Studies Journal*, 2009. Roč. 37, č. 4, s. 653 [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1541-0072.2009.00329.x>

NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-052-0.

NOVÁK, Miroslav a LEBEDA, Tomáš. *Volební a stranické systémy: ČR v mezinárodním srovnání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-88-0.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-22-2.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd. ISBN 80-732-5062-4.

Legislativní dokumenty

Evropská úmluva o ochraně lidských práv. čl. 11. [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. čl. 22. [online]. [cit. 2018-01-07] Dostupné z: http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_prava.pdf

USNESENÍ č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. [online]. [cit. 2018-03-11] Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 1/1993 Sb., čl.5, ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

ZÁKON č. 14/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů. [online]. [cit. 2018-04-27] Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/2006/159.html>

ZÁKON č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. [online]. [cit. 2018-03-11] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-424#f1372914>

Internetové zdroje

AKTUÁLNĚ.cz. *Babiš dal akcie svých firem do svěrenských fondů. Počítá se zpětným převodem*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/zacal-prevod-babisovych-firem-na-sverensky-fond-dokumenty-po/r~b4c13298ea0511e6b2310025900fea04/>

AKTUÁLNĚ.cz. *Věci Veřejné (VV)*. [online]. 2010 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/wiki/politika/politicke-strany/veci-verejne/r~i:wiki:631/>

ANO. *Andrej Babiš k březnové rezignaci místopředsedů ANO* [online]. 2013 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/archiv/novinky/andrej-babis-k-breznove-rezignaci-mistopredsedu-ano-12513.shtml>

ANO. *Výroční finanční zprávy. Dokumenty ke stažení.* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/stahnete-si/>

ANO. *Etický kodex poslance politického hnutí ANO 2011.* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/poslanecky-klub/eticky-kodex-poslance-politickeho-hnuti-ano-2011.pdf>

ANO. *Historie.* [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>

ANO. *Jak se registrovat do hnutí ANO.* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/makame/archiv/novinky/jak-se-registrovat-do-hnuti-ano-21813.shtml>

ANO. *Morální kodex hnutí.* [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/ano-moralni-kodex-reprezentanta.pdf>

ANO. *Pár slov o ANO.* [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/olomoucky-kraj/makame/par-slov-o-ano/>

ANO. *Podporují nás.* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/>

ANO. *Programová východiska.* [online]. 2013 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/vychodiska/>

ANO. *Stanovy politického hnutí ANO z roku 2013* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/vnitri-predpisy/ano-stanovy-2013.pdf>

ANO. *Stanovy politického hnutí ANO z roku 2015.* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://www.anobudelip.cz/file/edee/2015/03/stanovy-ano_cistopis-3.3.2015-2.pdf

ANO. *Stanovy politického hnutí ANO z roku 2017.* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/2017/stanovy-schvalene-iv.-celostatnim-snemem.pdf>

ANO. *Usnesení z Celostátního sněmu politického hnutí ANO 2011 konaného dne 2. března 2013 v sídle hnutí.* [online]. [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/usneseni/ano-usneseni-celostatniho-snemu-20130302.pdf>

ANO. *Usnesení z ustavujícího celostátního sněmu politického hnutí ANO 2011 konaného dne 1. 8. 2012 v sídle hnutí.* [online]. [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/usneseni/ano-usneseni-celostatniho-ustavujiciho-snemu-20121113.pdf>

ANO. *Výroční finanční zpráva 2012.* [online]. [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyrocní-financni-zprava-2011.pdf>

ANO. *Výzva ANO 2011.* [online]. [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/file/edee/ke-stazeni/ostatni/ano-vyzva-ano.pdf>

BASTLOVÁ, Marie. *Kdo jsou (a kdo byli) věrní a nejbližší Andreje Babiše. Nepostradatelní i zatracení.* HlídacíPes.org [online]. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/jsou-verní-nejbližsi-andreje-babise-nepostradatelní-i-zatracení/>

BASTLOVÁ, Marie. *KLUCI ZPOZA PLAKÁTŮ: ANO, VÍTĚZNÝ TÝM ZŮSTÁVÁ.* Neovlivni.cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/kluci-zpoza-plakatu-kdo-jsou-strujci-vyher-a-porazek-v-ano/>

BICAN, Štěpán. *Výzva ANO 2012 (Štěpán Bicera).* ANO [online]. 2012 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/blogy/11547/vyzva-ano-2012-stepan-bicera>

BOČEK, Jan. *Z nevolitelného místa do sněmovny. Podívejte se, komu kroužkování pomohlo a koho vyřadilo.* Lidovky.cz [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/volby/kdo-se-diky-krouzkovani-dostal-do-poslanecke-snemovny-a-koho-vyradilo_1710221000_jab

CÁPOVÁ, Michaela. *Nové stanovy hnutí ANO obsahují vůdcovské klauzule, je však nutno respektovat stranickou autonomii.* Echo24.cz [online]. 2016 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/wkfzy/babis-jako-berlusconi-chytry-bohaty-medii-si-chrani-byznys-a-politiku>

CVVM. *Reflexe stranického systému a opoziční smlouvy.* [online]. 2002 [cit. 2018-03-31]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/volby-a-strany/108-reflexe-stranickeho-systemu-a-opozini-smlouvy>

CVVM. *Volební model v březnu 2018.* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4563/f9/pv180326.pdf

ČSSD. *Obnovení československé sociální demokracie po listopadu 1989* [online]. [cit. 2018-03-25]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/aktualne/aktuality/obnoveni-ceskoslovenske-socialni-demokracie-po-listopadu-1989/>

ČT24. *ANO zmírnilo morální kodex, rezignaci členů žádá až po obžalobě.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2071464-ano-zmirnilo-moralni-kodex-rezignaci-clenu-zada-az-po-obzalobe>

ČT24. *Babiš obhájil post předsedy hnutí ANO, vyzyvatele opět neměl.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2044606-babis-obhajil-post-predsedy-hnuti-ano-vyzyvatele-opet-nemel>

ČT24. *Faltýnek byl podle Bruselu ve střetu zájmů kvůli dotování Agrofertu. EU žádá po Česku 22 milionů.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2062434-faltynek-byl-ve-stretu-zajmu-evropska-komise-zada-korekci-22-milionu>

DOSTÁL, Vratislav. *Peter Harvánek o hnutí ANO: je to režírovaná hra.* Deník Referendum [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/19363-peter-harvanek-o-hnuti-ano-je-to-rezirovana-hra>

E15.cz. *Tisíce členů stran mizejí. Umírají nebo vracejí legitimace.* [online]. 2017 [cit. 2018-03-06]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/tisice-clenu-stran-mizeji-umiraji-nebo-vraceji-legitimace-1329125>

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY. *Hnutí ANO dluží Andreji Babišovi 65 milionů. TOP 09 skončila ve ztrátě.* [online]. 2015 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-63780360-hnuti-ano-dluzi-andreji-babisovi-65-milionu-top-09-skoncila-ve-ztrate>

IDNES. *ANO změkčilo morální kodex, stíhaný člen nově nemusí rezignovat.* [online]. 2017 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/hnuti-ano-zmena-moralni-kodex-trestni-stihani-obzaloba-pgh-/domaci.aspx?c=A170329_163548_domaci_jkk

IDNES. *Babiš stanul v čele svého ANO 2011 a představil sedm zájemců o Senát.* [online]. 2012 [cit. 2018-04-07]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/babis-v-cele-noveho-politickeho-hnuti-dwu-/domaci.aspx?c=A120801_125833_domaci_hv

IDNES. *Levici trápí úbytek členů. KSČM ztratila tisíce, naopak „táhne“ SPD.* [online]. 2018 [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/politika-politicke-strany-snemovna-clenove-pirati-spd-kscm-cssd-ano-1gu-/domaci.aspx?c=A180212_171920_domaci_bja

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST. *Členové správní rady.* [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://www.politikaspolecnost.cz/kdo-jsme/>

IROZHLAS. *Volby do Evropského parlamentu v Česku vyhrálo ANO, uspěli i Svobodní.* [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/node/5933747>

KODĚRA, Petr. *Exmístopředsedkyně ANO 2011: Ani bohatí nezabrání krádežím v politice, Babiš má dvojí tvář.* Hospodářské noviny [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-60497990-hnuti-ano-2011-hana-grepova-miliardar-andrej-babis->

KOPEČEK, Lubomír. *Já platím, já rozhoduji. ANO jako strana-firma.* Forum24 [online]. 2016 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: http://forum24.cz/ja-platim-ja-rozhoduji-ano-jako-strana-firma/?fb_comment_id=1178831608819744_1179328125436759

KREČ, Luboš. *Trump se dá přežít, říká Babišův volební stratég a vlivný americký politický lobbista Alexander Braun.* Hospodářské noviny [online]. 2017 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65595130-trump-se-da-prezit-rika-babisuv-volebni-strateg-a-vlivny-americky-politicky-lobbista-alexander-braun>

LIDOVKY.CZ. *Etický kodex ANO. Kdo ho poruší, zaplatí 52 tisíc.* [online]. 2013 [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/eticky-kodex-ano-kdo-ho-porusi-zaplati-52-tisic-fo4-/zpravy-domov.aspx?c=A131104_153216_ln_domov_jzl

MAFRA. *Portofilo.* [online]. [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://www.mafra.cz/portfolio.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. [online]. [cit. 2018-02-10]. Dostupné z: http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politicky-stran/Vypis_Rejstrik.aspx?id=368

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Občanské aktivity.* [online]. [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Registrace politické strany nebo politického hnutí*. [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/migrace/docDetail.aspx?docid=2128&docType=ART&chnum=6>

MLADÉ ANO. *O nás*. [online]. [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <http://www.mladeano.cz/o-nas/>

OTEVŘENÉ NOVINY. *Jakou cenu má Morální kodex ANO*. [online]. 2015 [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <http://otevrenenoviny.cz/jakou-cenu-ma-moralni-kodex-ano/>

OTTO, Pavel. *ANO má vůdce: schválené stanovy hnutí jsou nedemokratické, tvrdí právník*. E15.cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/ano-ma-vudce-schvalene-stanovy-hnuti-jsou-nedemocraticke-tvrdi-pravnik-1330476>

PATOČKA, Jakub. *Hnutí ANO dlouhodobě porušuje vlastní stanovy*. Deník Referendum [online]. 2014 [cit. 2018-04-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/tisk/18824-hnuti-ano-dlouhodobě-porushuje-vlastni-stanovy>

PETRÁČEK, Zbyněk. *PETRÁČEK: Hlas protestu vítězí*. Lidovky.cz [online]. 2013 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/petracek-hlas-protestu-vitezi-dex-nazory.aspx?c=A131027_093735_ln_nazory_hm

POKORNÝ, Jakub. *ANO mění program za pochodu. Vylepšujeme, hájí změny Babiš*. IDnes.cz [online]. 2013 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/babisovo-ano-stale-meni-program-d35-/domaci.aspx?c=A131022_201923_domaci_zt

PSP ČR. *Časté dotazy: platy a náhrady poslanců*. [online]. [cit. 2018-04-13]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=687&z=3729>

ROZEHNAL, Aleš. *Nové stanovy hnutí ANO obsahují vůdcovské klauzule, je však nutno respektovat stranickou autonomii*. HlídacíPes.org [online]. 2017 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/at-zije-vudce-nove-stanovy-hnuti-ano-obsahuji-vudcovske-klauzule-je-vsak-nutno-respektovat-stranickou-autonomii/>

SLONKOVÁ, Sabina. *CO STOJÍ VE ZPRÁVĚ OLAF O PREMIÉROVĚ ČAPÍM HNÍZDĚ*. Neovlivni.cz [online]. 2018 [cit. 2018-01-12]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/co-stoji-ve-zprave-olaf-o-premierove-capim-hnizde/>

STEM. *Popularita předsedů parlamentních stran v únoru 2018*. [online]. [cit. 2018-04-26]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/popularita-predsedu-parlamentnich-stran-v-unoru-2018/>

TRANSPARENCY.cz. *168 hodin: Nejasné příjmy Andreje Babiše*. [online]. 2017 [cit. 2018-01-10]. Dostupné z: <https://www.transparency.cz/168-hodin-nejasne-prijmy-andreje-babise/>

TRANSPARENTNIVOLBY.cz. *Kolik dáváme stranám peněz prostřednictvím svého hlasu*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-28]. Dostupné z: <http://www.transparentnivolby.cz/snemovna2017/kolik-davame-stranam-penez-prostrednictvim-sveho-hlasu/>

VLÁDA. *Poslanecká sněmovna definitivně schválila zákon o střetu zájmů*. [online]. 2017 [cit. 2018-04-27]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/aktualne/poslanecka-snemovna-definitivne-schvalila-zakon-o-stretu-zajmu-152513/>

VLÁDA. *Programové prohlášení vlády ČR*. [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/dulezite-dokumenty/programove-prohlaseni-vlady-cr-115911/>

VLÁDA. *Vláda Bohuslava Sobotky (29.01.2014 – 13.12.2017)*. [online]. 2014 [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-klad/prehled-klad-cr/1993-2013-cr/bohuslav_sobotka/prehled-clenu-vlady-bohuslava-sobotky-29-01-2014---trva-124534/

VOJÍKOVÁ, Martina. *Obecně závazné právní předpisy*. Zprávy Alfa 9 [online]. 2010 [cit. 2018-05-09]. Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=136>

VOLBY.CZ. *Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11.06. – 12.06.2004*. [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://volby.cz/pls/ep2004/ep144?xjazyk=CZ>

VOLBY.CZ. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013*. [online]. [cit. 2018-01-07]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>

VOLBY.CZ. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20. 10. – 21. 10. 2017*. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017nss/ps2?xjazyk=CZ>

WEISS, Martin. *„Mě nezastraší! Mě nezastaví! Já to nevzdám!“ Každá hydra má své meze*. Echo24.cz [online]. 2017 [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/ik7sb/me-nezastrasi-me-nezastavi-ja-to-nevzdam-kazda-hydra-ma-sve-meze>

Teze závěrečné bakalářské práce

Příjmení, Jméno: Sára Beránková

Název práce: Vnitřní struktura hnutí ANO a změny stanov po celostátním sněmu 2017

Název práce v AJ: Internal structure of the political party ANO and the change of statutes after the national congress 2017

Vedoucí práce: PhDr. Kamil Švec, Ph.D.

Studijní obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Typ práce: bakalářská práce

Akademický rok podání: 2016/2017

Předpokládaný termín dokončení: LS 2018

Semestr zadání: letní

Zdůvodnění výběru práce:

Hnutí ANO působí na politické scéně velice krátce, přesněji od roku 2012. I za tento krátký čas si dokázalo získat přízeň téměř miliónu voličů (v roce 2013 - 927 240 hlasů, zdroj: volby.cz), což je historicky nejvyšší počet v dějinách České republiky, jaký získal nový politický subjekt ve volbách. Díky takovému počtu se hnutí umístilo ve volbách v roce 2013 do Poslanecké sněmovny na druhém místě.

Hnutí ANO dosáhlo v krátké době velkých úspěchů. Je to jeden z hlavních aktérů současné politické scény. Hnutí ANO je proto středem pozornosti. Pro zpracování bakalářské práce na toto téma je zajímavý i fakt, jak se hnutí chová uvnitř své struktury. Jakou roli hrají řadoví členové a vedení. Jak velký vliv a kompetence má samotný zakladatel a zároveň předseda hnutí Andrej Babiš. Zásadním tedy bude vyhodnocení role lídra hnutí Andreje Babiše, spojené i mimo jiné i s financováním a celkového vedení, které je silně centralizované.

Změny ve strukturách a stanovách hnutí, které přicházejí nebývale často, na rozdíl od ostatních stran, z rukou předsedy hnutí Andreje Babiše, navozují otázku, do jaké míry je toto politické hnutí ve své struktuře demokratické? Jaké pravomoci zastávají mají dle stanov hlavní představitelé hnutí? A jaké hranice by měly mít zásahy vedení do struktur strany/hnutí?

Důležité bude také sledovat vývoj uvnitř strany po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, naplánovaných na říjen 2017.

Předpokládaný cíl:

Cílem bakalářské práce bude tedy analyzování vlivu předsedy a zakladatele hnutí Andreje Babiše na vnitřní chod a strukturu ve straně, na základě všech dosud schválených stanov, které určují základní vnitřní předpisy. Stanovy se však od vzniku již několikrát změnilo. Jak dochází ke skládání kandidátek před blížícími se parlamentními volbami a s tím důležitá otázka-jak a kdo se na samotném skládání podílí?

Důležitým bodem práce bude i to, jak probíhá prezentace hnutí na veřejnosti. Kdo a jak reprezentuje hnutí ANO navenek a zda jsou tyto pravomoci dány stanovami. Dále také analyzování postavení a kompetencí, které by mělo mít vedení dle stanov, jak a v čem se liší od reality.

Metodologie práce:

Pro dosažení cíle bude využívána dokumentová analýza, která se bude na základě srovnání zaměřovat na rozdíly všech schválených stanov hnutí ANO. Výsledné rozdíly pak budou porovnány s tím, jak reálně toto politické hnutí funguje. Dále budu aplikovat teorii politikách stran, zda toto hnutí typologicky odpovídá modelu strany typu firmy (business-firm-party) tak, jak ji popsali J. Hopkin a C. Paolucci, ve kterém je důležitou postavou tzv. "politický podnikatel", který používá prostředky, jako při řízení firmy.

Práce se zaměří na analýzu předpisů a zásadám, které jsou dané jednak stanovami ale také vnitřními kodexy (etickým a morálním), které se vztahují na všechny členy organizace. Bakalářská práce je jednopřípadovou studií, která se bude analyzovat hnutí ANO a jeho fungování uvnitř i navenek.

Základní charakteristika tématu:

Hnutí ANO vychází z občanského sdružení Akce nespokojených voličů, založeného v roce 2011 pozdějším hlavním představitelem Andrejem Babišem. V této organizaci začíná politická kariéra lídra hnutí Andreje Babiše, který vstoupil na politickou půdu "Výzvou ANO 2011". S rostoucí popularitou a úspěchem v následujících letech roste i síla a moc hlavního představitele politického subjektu Andreje Babiše. Hnutí se od začátku vymezovalo proti tradičním stranám, čímž k sobě přetáhlo mnoho voličů, kteří nebyli spokojeni zejména se stranami tehdejší koaliční vlády Petra Nečase (ODS, TOP 09 a VV / LIDEM).

Politické hnutí ANO 2011 je v předvolebních průzkumech konaných v první polovině roku 2017 velmi úspěšné a hnutí ANO jako takové má dle těchto dat potenciál stát se opět stranou vládní, ale především i stranou vítěznou. Z tohoto pohledu se jeví jako aktuální zabývat se vnitřním fungováním tohoto politického subjektu, jeho vnitřními předpisy a rolí předsedy, jímž je Andrej Babiš.

Předpokládaná struktura práce

Úvod

1. Teorie

1. 1. Stranický systém
1. 2. Stranický systém v České republice v moderní historii
1. 3. Nové modely stran
1. 4. Stanovy obecně a jejich funkce

2. Analytická část-ANO

2. 1. Hnutí ANO jako business-firm-party
2. 2. Stanovy ANO
2. 3. Postavení členů a centralismus uvnitř hnutí
2. 4. Vliv a role Andreje Babiše uvnitř a navenek
2. 5. Proměna po parlamentních volbách 2017

Závěr

Základní literatura

FIALA, P.; STRMISKA, M. (1998). Teorie politických stran. Brno: Barrister & Principal.

HOPKIN, J.; PAOLUCCI, C. (1999). The business firm model of party organisation: Cases from Spain and Italy. European Journal of Political Research.

HLOUŠEK, V. (2012). Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. Politologický časopis.

HLOUŠEK, V.; KOPEČEK, L.; ŠEDO, J. (2011). Politické systémy. Brno: Barrister & Principal.

KUBÁT, M.; LEBEDA, T. a kol. (2014). O komparativní politologii a současné české politice. Praha: Karolinum.

PECHÁČEK, Š. (2013). Personalizace politiky v České republice. Politologická revue. Č. 2

RYNEŠ, V. (2013). České politické stranictví a jeho vývoj od 19. století. Praha: Knihař.

SARTORI, G. (2005). Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu.

Internetové zdroje:

Volby.cz . Výsledky voleb. (<http://www.volby.cz/>)

Oficiální stránky hnutí ANO: <http://www.anobudeliip.cz/cs/>